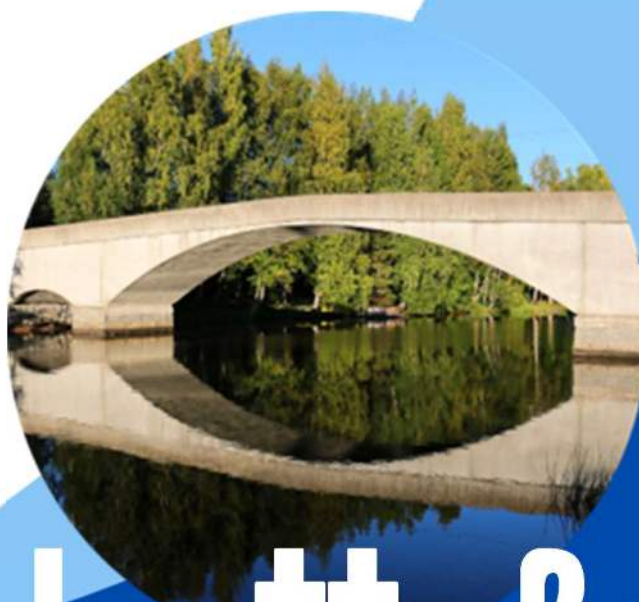

Hattulan kunnan talousarvio 2025

Taloussuunnitelma 2025–2027
Investointisuunnitelma 2025–2029

hattula.fi
suomen kielen kunta.

1	Kunnanjohtajan katsaus.....	1
2	Yleisperustelut.....	3
2.1	Kuntastrategia.....	3
2.2	Toimintaympäristö.....	4
2.2.1	Toimintaympäristön kehitys.....	4
2.3	Taloudelliset lähtökohdat.....	7
2.3.1	Kansantalouden kehitysnäkymät.....	7
2.3.2	Kuntatalouden tulevaisuuden näkymiä.....	7
2.3.3	Hattulan kunnan talous.....	8
2.4	Hattulan kunnan organisaatio ja henkilöstö.....	12
3	Sitovuus ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.....	13
3.1	Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt.....	13
3.2	Talousarvion sitovuus ja käyttösuunnitelmien hyväksyminen.....	14
3.3	Määrärahat, tuloarviot ja tavoitteiden seuranta.....	15
3.3.1	Määrärahamuutokset.....	15
3.3.2	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta.....	16
3.3.3	Tilivelvollisten määrittely.....	16
3.3.4	Kirjanpitoikäytäntö.....	17
4	Konserniyhteisöt.....	17
4.1	Hattulan Kehitys Oy.....	17
4.2	Hattula-Kiinteistöt Oy.....	17
4.3	Keskeiset kuntayhtymät.....	20
4.4	Muut osakkuusyhteisöt.....	20
5	Käyttötalousosa.....	21
5.1	Hallintotoimiala.....	21
5.1.1	Määrärahat.....	21
5.1.2	Henkilöstö.....	21
5.1.3	Valtuuston nähden sitovat tavoitteet.....	22
5.1.4	Kuntajohtaminen.....	25
5.1.5	Hallinto ja talous.....	25
5.1.6	Tarkastustoimi.....	26
5.2	Elinvoimatoimiala.....	27
5.2.1	Määrärahat.....	28
5.2.2	Henkilöstö.....	29
5.2.3	Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet.....	30
5.2.4	Elinvoimatoimialan johtaminen.....	33

5.2.5	Rakennetun ympäristön palvelut.....	34
5.2.6	Kiinteistö- ja tukipalvelut	39
5.2.7	ICT-palvelut	41
5.2.8	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut.....	43
5.2.9	Työllisyyspalvelut.....	44
5.3	Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	47
5.3.1	Määrärahat.....	47
5.3.2	Henkilöstö	48
5.3.3	Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet.....	49
5.3.4	Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto.....	53
5.3.5	Varhaiskasvatus.....	53
5.3.6	Esi- ja perusopetus	54
5.3.7	Liikunta, nuoriso ja kuntalaisyhteistyö	56
6	Tuloslaskelmaosa.....	58
6.1	Talousarvion 2025 tuloslaskelma	58
6.2	Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelma	61
6.2.1	Verotulot.....	63
6.2.2	Valtionosuudet.....	66
6.2.3	Rahoitustuotot- ja kulut	69
6.2.4	Poistot ja arvonalentumiset	69
6.2.5	Satunnaiset erät.....	70
7	Investointiosa	71
8	Rahoitusosa.....	73

Versiohistoria

Päivämäärä	Versio	Tekijä	Kuvaus
31.10.2024	1.4	Pekka Karvonen	Luonnos hallitukselle

10.12.2024

1 Kunnanjohtajan katsaus

Ei varmaan kenellekään ole epäselvää, että julkinen talous elää haastavia aikoja. Valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien rahat eivät tunnu riittävän kansalaisten tarvitsemien palveluiden tuottamiseen. Tässä tilanteessa kunnat ovat eriytyneissä varsin selkeästi, toisilla on haasteita enemmän kuin toisilla.

Nyt on vanha sanonta paikallaan: Rahat on lopussa, on alettava ajattelemaan. Ajattelemaan on helppo ryhtyä, mutta löydämmekö jostain sitä viisasten kiveä, millä vaikeasta tilanteesta löydämme ulospääsyn. Vaarana on vielä, että löydämme pahimmassa tapauksessa riippakiven. Miten sitten eteenpäin, kun riskinotto on kunnalle vierasta eikä edes suotavaa, kun veronmaksajien rahoilla toimitaan.

Tilanne

Aluksi lyhyt ja pintapuolinen katsaus kunnan nykytilanteeseen. Aivan ensimmäiseksi on todettava, että Hattula kuuluu kaikkien tilastojen ja arvioiden mukaan siihen kuntien joukkoon, jolla on jatkossakin hyvät mahdollisuudet tuottaa kuntalaisten palvelut. Viime vuosina kunnan taloudellinen ylijäämä on kehittynyt vahvasti, mutta se ei meitä kuitenkaan pelasta, vaikka antaa toki aikaa tulevaisuuden rakentamiselle. Haastavista taloussuhdanteista huolimatta Hattulassa asuntorakentaminen on pysynyt hyvällä tasolla. Tontteja on myyty, maankäyttösopimuksia on tehty ja merkittäviä uusiutuvan energian hankkeita on kuntaan suunnitteilla. Myös kunnan palvelut toimivat.

Vaikka väestömäärä ei ole nousussa ja lapsia syntyy vähemmän kuin ennen, olemme kuitenkin kyenneet pitämään väestökehityksen tasaisena eikä jyrkkää laskua ole näköpiirissä. Kuntien välisessä muuttoliikkeessä olemme kohtuullisesti pärjänneet ja orastavaa maahanmuuttoaakin on havaittavissa Hattulan katukuvassa. Kuntalaisten väestörakenne on edelleen varsin nuorekas, työttömyys on alhainen ja olemme kaikkien tilastojen mukaan terveitä ja aktiivisia. Perusasiat ovat tältä osin siis kunnossa.

Haasteet

Edessä olevalla ajanjaksolla vuosi 2025 on kaikista haastavin ja ensi vuoden talousarvio tulee olemaan pakotakin alijäämäinen. Tähän merkittävimmät syyt ovat muun muassa seuraavia

- Vuosina 2023–24 Hattulan yhteisöveron jako-osuus oli poikkeuksellisen hyvä. Nyt ollaan palaamassa ”normaalille” tasolle, joka merkitsee noin yhden (1) miljoonan verotulojen menetystä vuodesta 2024 vuoteen 2025.
- Kunnan hyvän verokertymän vuoksi valtionosuuksiin sisältyvä verotulopohjan tasausmuutos on vuodesta 2024 vuoteen 2025 noin 1,4 miljoonaa euroa meille tappiollinen. Ennusteiden mukaan tasausmuutos korjaantuu taas kunnalle edullisempaan suuntaan vuonna 2026.
- Valtionosuuksien sisältämät sote-erien muutokset tekivät vielä noin 300 000 euron lisäloven kunnan talousarvioon.
- Kunnan tuottamat palvelut ovat henkilöstöpainotteisia, joka taas merkitsee sitä, että yli 60 % kunnan menoista on henkilöstömenoja. Palkankorotukset ovat viime vuosina olleet merkittäviä. Kunnan henkilöstömäärä ei kasva, mutta kulut lisääntyvät.

Miten selviämme?

Luonnollisesti selviämme, kun tulot ovat menoja suuremmat. Tämä on helpommin sanottu kuin tehty. Nopein vaikuttamisen keino on jokaisen kunnan työntekijän ja luottamushenkilön henkilökohtainen harkinta.

10.12.2024

Mitä hankitaan, milloin hankitaan ja mitä uusia velvoitteita esitetään tai päätetään. Kun uutta kehitetään, on oltava kyky luopua jostain. Tässä suhteessa viranhaltijat jatkavat käytäntöä, että jokaista euron käyttöä harkitaan tarkasti ja esimiehet seuraavat omalla kohdallaan talouden kehitystä.

Hattulan tärkeimmät ja kustannuksiltaan suurimmat palvelut ovat varhaiskasvatus sekä perusopetus. Samalla ne ovat meidän merkittävimpiä kilpailuvaltteja, kun puhutaan kunnan veto- ja pitovoimasta. Hattulassa varhaiskasvatus sekä perusopetus ovat tunnetusti korkeatasoisia, ja niitä vahvistaa vielä yksi maamme parhaista lukioista. Muissakaan palveluissa ei ole moitteen sijaa. Palvelujen osalta olemme kilpailukykyisiä ja sellaisena haluamme säilyä.

Jotta kykenemme säilyttämään hyvät palvelumme, teemme kovasti työtä sen eteen, että saamme kuntaan uusia asukkaita ja yrityksiä lisäämään kunnan verokertymää. Siinä olemme myös kohtuullisen hyvin onnistuneet.

Hyvät palvelut edellyttävät kuitenkin myös investointeja. Parhailaan Parolaan rakennetaan uutta lukiota ja vuonna 2025 alkaa yhteiskoulun lisärakentaminen. Pari vuotta sitten valmistui yhteiskoulun 1. vaihe. Pian on investointisuunnitelmassa vuorossa Pekolan suunnan koulun.

Mikäli kaikki etenisi kuten ”Strömsössä”, niin ensi vuosikymmenen alkupuolella meillä olisi uusittuna palveluverkon tärkeimmät kiinteistöt. Vaikka lainataakka on lähivuosina kasvamaan päin, niin se on onneksi viime vuosina hieman keventynyt luoden edellytyksiä tuleville investoinneille. Luottamushenkilöt ovat keskusteluissa korostaneet, että veronkorotukset ovat ei toivottuja ja siinä he aivan oikeassa ovat. Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin se, että hyvien palvelujen tuottaminen vaatii myös veronkorotuksia.

Tämän hetken suunnitelmien mukaan taloutta tasapainottavilla toimenpiteillä vuosi 2025 tulee olemaan alijäämäinen, mutta vuonna 2026 olisimme palaamassa jälleen lievästi ylijäämäisiin vuosiin. Tämä edellyttää talouden tasapainottamistoimenpiteiden onnistumista, jotta vältetään veroruuviin kiristyksistä. Vaikka sattumallakin on aina oma osuutensa, niin ennen kaikkea kunnan tulevaisuus on kuitenkin omissa käsissämme.

Pekka Järvi
Kunnanjohtaja

2 Yleisperustelut

2.1 Kuntastrategia

Hattulan kunnanvaltuusto hyväksyi Hattulan uuden kuntastrategian 16.2.2022.

Hattulassa on kaikki menestymisen edellytykset. Kuntamme sijaitsee suurten kaupunkikeskusten kainalossa, keskellä kaunista luontoa ja historiallisia nähtävyyksiä.

Olit sitten yrittäjä, perheellinen, downshifataaja, etätyöläinen tai eläkepäivistä iloitseva ikäihminen, Hattula tarjoaa turvallista arkea kaikille.

Meillä voit keskittyä elämään itsesi näköistä elämää laadukkaiden lähipalveluiden, joustavan hallinnon ja auttavien kanssakuntalaisten tukemana. Tarjoamme yrittämiseen innostavan ja luovuuteen rohkaisevan ilmapiirin. Ketteränä kuntana emme pelkää uudistua emmekä epäröi tehdä rohkeita ratkaisuja.

Tulevaisuudessa olemme entistä vahvempia, emme enempää emmekä vähempää kuin Hämeen hyvämaineisin!

Strategiassa määritellyt kunnan **ydinarvot** ovat

The infographic consists of four vertical panels, each with a title and a list of points. The background is a light, textured surface with a faint image of a landscape.

- Helppous**
Hattulassa
  - elämiseen tarvittavat lähipalvelut on turvattu - kaiken ikäisille ja kaikissa elämän olosuhteissa.
  - nautit laadukkaasta svistys- / kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjonnasta sekä ainutlaatuisista luonnonympäristöistä.
  - voit valita elämäntilanteeseesi sopivimman asuinratkaisun helposti kunnan asiantuntevassa ohjauksessa.
  - sinulle yrittäjänä on tarjolla erinomaiset kasvu- ja kehitysmahdollisuudet.
- Ratkaisukyky**
Hattulassa
  - toimitaan ketterästi ja verkostomaisesti sekä uskalletaan uudistua.
  - luodaan yhdessä elinvoimaa kaikille, otetaan kuntalaiset, yritykset ja muut sidosryhmät mukaan kehittämään uusia toimintatapoja.
  - voit luottaa siihen, että kunta hoitaa tehtävänsä vastuullisesti, ripeästi ja joustavasti.
- Paikallisuus**
Hattulassa
  - asut maaseudulla valtatien väreillä suurten kaupunkikeskusten kainalossa.
  - koet tunnetta historiallisesta yhteydestä muinaisiin hämäläisiin torjista kartanoihin.
  - saat olla osa aktiivista ja osallistuvaa yhteisöä.
- Vakaus**
Hattulassa
  - viihdyt arjessa, töissä ja lomalla kaikkina vuodenaikoina.
  - huomioimme tulevat sukupolvet ja kestäväin kehityksen tavoitteet.
  - saat keskittyä elämään turvallista, itsesi näköistä elämää.

10.12.2024

Strategian tavoitteet

Strategian tavoitteista johdetaan vuosittain toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutumisesta raportoidaan valtuustolle osavuosikatsauksissa sekä tilinpäätöksessä.

2.2 Toimintaympäristö

2.2.1 Toimintaympäristön kehitys

Väestö

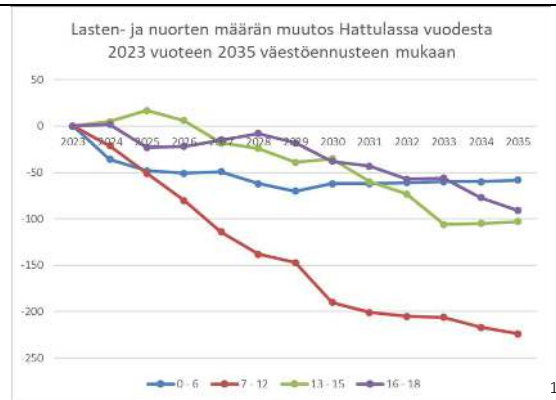
Kanta-Hämeen väestökehitys osoitti koronavuosina lieviä piristymisen merkkejä, ja Hattulan väestökehitys on mukaillut maakunnan kehitystä. Kunnan asukasluku kasvoi voimakkaasti 2000-luvun alkuvuosina, jonka jälkeen väestömäärä kääntyi hitaaseen, mutta tasaiseen laskuun. Vuosien 2019–2021 perusteella näytti kuitenkin siltä, että käänne lievästi parempaan suuntaan olisi tapahtunut, mutta vuonna 2022 väestömäärä kääntyi taas laskuun. Vuoden 2024 ensimmäisen kahdeksan kuukauden perusteella väkiluku on pienentynyt hyvin maltillisesti.

Hattulan väestönkehitystä hidastaa koko Suomen väestötilastoista tuttu ilmiö: syntyvien lasten vähäinen määrä. Esimerkiksi vuosina 2010–2012 syntyi kuntaan keskimäärin 108 lasta, kun taas vuosina 2020–2022 keskiarvo oli enää 72 syntynyttä. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan tammi-elokuussa 2024 syntyneiden määrä oli ainoastaan 44. Vuoden aikana kuolleiden määrä on pysytellyt suhteellisen tasaisena, mutta väestön ikääntyessä on odotettavissa, että myös kuolleisuuden kasvu vaikuttaa väestön kasvulukemiin.

Syntyvyyden voimakas väheneminen näkyy myös Tilastokeskuksen tuoreessa, lokakuussa 2024 julkaisemassa väestöennusteessa, ja nykykehityksen jatkuminen tällaisenaan muokkasi toteutuessaan huomattavasti myös Hattulan ikärakennetta.

10.12.2024

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan esimerkiksi vuonna 2030 olisi Hattulassa 0–15-vuotiaita lähes 400 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2023, kun taas samaan aikaan yli 75-vuotiaiden määrä kasvaisi reilusti yli 360 henkilöön verran. Huomionarvoista on, että jo pidemmän aikaa jatkunut lapsimäärän pientyminen alkaa lähivuosina näkymään voimakkaasti kouluikäisten määrässä, kun pienet viime vuosina syntyneet ikäluokat siirtyvät kouluikäisiksi.

Väestön ikärakenteen muuttuminen onkin tärkeä kunnan toimintaympäristöön vaikuttava tekijä lähivuosina ja vaikuttaa keskeisesti kunnan palveluiden tarpeeseen. Ikärakenteen muutos tulee toisaalta vaikuttamaan myös kunnan tulopohjaan, sillä kunnan saamat valtionosuudet määräytyvät pitkälti lapsimäärän mukaan. Lisäksi työikäisen väestön määrä vaikuttaa kunnan verotuloihin, vaikka on syytä huomioida, että merkittävä osuus kunnan verotuloista kertyy eläkkeistä.

Elokuun 2024 väestöpyramidi. Hämeen liiton: Kanta-Hämeen elinvoimakatsaus

Muutoksista huolimatta Hattulan vahvuutena on edelleen terve väestö ja suhteellisen monipuolinen ikärakenne.

¹ Tilastokeskus, väestöennuste 2024

10.12.2024

Työllisyys

Hattulan työllisyystilanne on maakunnan ehdotonta parhaimmistoa ja yksi kunnan vahvuuksista. Hämeen ELY-keskuksen elokuun 2024 raportin mukaan työttömiä työnhakijoita kunnassa oli elokuun lopussa 281. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta eli niin kutsuttu työttömyysaste oli Kanta-Hämeen toiseksi matalin eli 6,3 %. Alhaisempi työttömyysaste oli ainoastaan Lopella (6,1 %). Työttömyysaste nousi 1,4 %-yksikköä vuodentakaiseen verrattuna.

Työttömyysaste nousi kaikissa Kanta-Hämeen kunnissa vuodentakaisesta. Maakunnan työttömyysaste oli elokuussa 9,3 %, joka on 0,7 %-yksikköä suurempi kuin vuosi sitten.

2.3 Taloudelliset lähtökohdat

2.3.1 Kansantalouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriö tiivistää syksyn 2024 Taloudellisella katsauksessaan valitsevan tilanteen seuraavasti:

Suomen talouden taantuman pohja näyttäisi olevan ohitettu. Vuositasolla BKT kuitenkin supistuu 0,2 prosenttia vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen kääntyminen laskuun yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja kulutusta. Investoinnit kääntyvät kasvuun vuonna 2025. BKT kasvaa 1,7 prosenttia vuonna 2025 ja 1,5 prosenttia vuonna 2026. Julkisiin menoihin kohdistuvat säästöt ja verojen korotus hidastavat kotimaisen kysynnän kasvua ja nostavat hintoja ennustejakson alussa, kun taas työllisyystoimet kasvattavat työn tarjontaa läpi ennustejakson. Työllisyys laskee vuonna 2024, mutta kasvaa vuodesta 2025 lähtien tuotannon kasvun ja työllisyystoimien ansiosta. Vuoteen 2026 mennessä 15–64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,1 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7,2 prosenttiin.

Julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan olevan 3,7 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2024. Alijäämä alkaa kuitenkin vähitellen supistua talouden elpymisen sekä hallituksen toimien myötävaikutuksella. Vuonna 2025 alijäämä on 3,2 prosenttia ja vuonna 2028 2,1 prosenttia. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon suuret alijäämät sekä talouden heikko suhdanne kasvattavat velkasuhdetta nopeasti ennustejakson alussa. Tänä vuonna velkasuhde nousee yli 80 prosentin suhteessa BKT:hen, josta se kasvaa vähitellen 86 prosenttiin vuonna 2028. Kestävyysvajeen arvioidaan olevan 2 % suhteessa BKT:hen.

2.3.2 Kuntatalouden tulevaisuuden näkymiä²

Valtiovarainministeriö on syksyllä 2024 laatinut Kuntatalousohjelman vuodelle 2025, jossa käydään kattavasti läpi kuntatalouden tilaa ja tulevaisuusnäkymiä:

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos vahvistui lähes 0,5 mrd. eurolla 1,75 mrd. euroon vuonna 2023. Vuosikate riitti kattamaan sekä poistot että nettoinvestoinnit. Vaikka vuosikatteen ja tulokset ovat olleet vahvoja koko 2020-luvun, vasta vuonna 2023 toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi koko kuntataloudessa positiiviseksi. Tuloksen paranemisen taustalla olivat pääosin sote-uudistukseen liittyvät kertaluonteiset erät. Sote-uudistuksen johdosta talouden volyymien supistumisen lisäksi myös tulo- ja menorakenteissa tapahtui merkittäviä muutoksia. Sote-uudistus myös vaikeuttaa talouden tunnuslukujen muutosten vertailua aiempiin vuosiin.

² Valtiovarainministeriö: Kuntatalousohjelma vuodelle 2025. Syksy 2024

10.12.2024

Myös kuntakohtaisesti tarkasteluna vuoden 2023 tulokset olivat varsin vahvoja. Vahvimmat vuosikatteen ja tulokset olivat suurissa yli 100 000 asukkaan kunnissa, kun taas heikoin tilanne oli pienissä alle 2 000 asukkaan kunnissa. Negatiivisen vuosikatteen kuntien määrä, 15, oli edellisvuosien tapaan alhainen.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu lainamäärä väheni huomattavasti vuodesta 2022. Vähennystä oli kaikkiaan lähes 4,8 mrd. euroa lainamäärän ollessa 38,8 mrd. euroa. Väheneminen johtui sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien lainojen siirtymisestä hyvinvointialueille. Nettoluotonanto eli toiminnan ja investointien rahavirta oli kuitenkin noin 0,5 mrd. euroa negatiivinen, joten investointeja on jouduttu rahoittamaan lainoilla ja kertyneillä rahavaroilla. Aiempien vuosien tavoin suurilla kaupungeilla oli selvästi suurimmat asukaskohtaiset lainamäärät ja pienillä kunnilla pienimmät. Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien lainojen siirtyminen kuntayhtymiltä hyvinvointialueille lisäsi tätä eroa entisestään.

Valtion talousarvioesitys sisältää lukuisia kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä, joista useimpien nettovaikutus kuntatalouteen on lähellä neutraalia tai hieman vahvistava. Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutusten arvioidaan vahvistavan kuntataloutta kokonaisuudessaan noin 270 milj. euroa suhteessa edellisen vuoden talousarvioon.

Kuntatalouden tilanne heikenee vuonna 2024 jyrkästi, kun viime vuoteen kohdistuneet poikkeukselliset verorahoituserät poistuvat vahvistamasta kuntataloutta. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikenevän vuonna 2024 noin miljardi euroa negatiiviseksi.

Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino syvenee edelleen lähivuosina erityisesti kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja takaisinperinnän seurauksena. Hallituksen päätösten nettovaikutus on kokonaisuudessaan kuntataloutta hieman vahvistava, vaikka kuntien tehtävien ja veloitteiden purkamisesta arvioituja säästöjä onkin maltillistettu aiemmin arvioidusta. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta uhkaa heikentyä vuosina 2025–2028 noin 1,9–2,1 mrd. euroa negatiiviseksi.

Vuonna 2023 kuntatalouden lainakanta oli noin 19,9 mrd. euroa, ja painelaskelmissa se uhkaa nousta tarkastelujakson lopulla 28,0 mrd. euroon. Tulojen ja menojen merkittävä epätasapaino edellyttää palveluiden sopeuttamista käytävissä oleviin tuloihin.

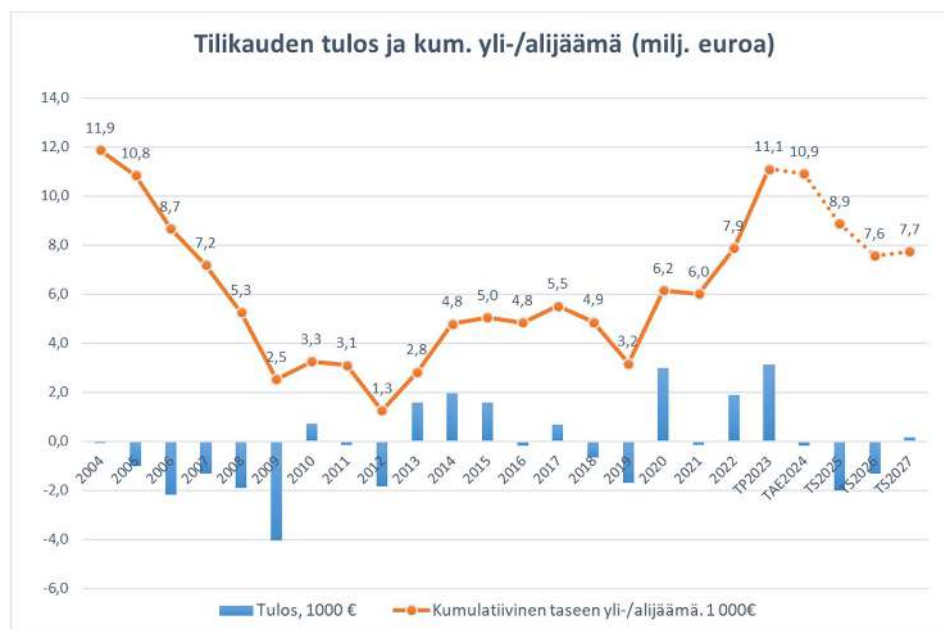
2.3.3 Hattulan kunnan talous

Hattulan kunnan tilinpäätöksen tulokset ovat vaihdelleet viime vuosina voimakkaasti. Vuonna 2020 tilinpäätös oli lähes 3 milj. ylijäämäinen, kun taas vuonna 2021 tulos painui niukasti alijäämäiseksi koronatukien pienennyttyä ja kustannusten kasvettua voimakkaasti. Vuonna 2022 palattiin ylijäämäiseen tulokseen tilinpäätöksen oltua lähes 1,9 milj. euroa ylijäämäinen. On kuitenkin syytä huomioida, että tilikauden ylijäämästä lähes 1,1 milj. euroa kertyi tuolloin

10.12.2024

Koulutuskuntayhtymä Tavastian kiinteistöjärjestelyistä saadusta kertaluonteisesta kirjanpidollisesta tulokirjauksesta. Ilman kyseistä järjestelyä olisi tulos ollut vain noin 0,8 milj. euroa ylijäämäinen.

Vuonna 2023 alkuperäinen talousarvio oli noin 0,8 milj. euroa ylijäämäinen, mutta erityisesti hyvät verotulot nostivat tuloksen 3,1 milj. euroa ylijäämäiseksi. Myös vuoden 2023 tilinpäätös rakentui pitkälti kertaerien varaan, sillä niin sanottu vuoden 2022 ”verohännät” toivat kunnan verotuloihin noin 2,3 milj. euron lisäyksen, joka ei enää vuoden 2023 jälkeen toistu. Tämä niin sanottu verohäntä johtui siitä, että alkuvuodesta 2023 kunnille tilitettiin vielä vuoden 2022 kunnallisveroja, jotka oli peritty suuremmalla kunnallisveroprosentilla kuin 1.1.2023 alkaen voimaan tulleen sote-uudistuksen jälkeen. Tilikauden 2023 positiivinen tulos rakentuikin pääosin verotulojen hyvän toteuman varaan.

Kunnan menoihin kohdistuu isoja kasvupaineita. Esimerkiksi viime vuosien yleiskorotukset ovat kasvattaneet kunnan henkilöstökuluja noin 0,5 milj. eurolla vuodessa. Väestön ikääntymisen tuomat kustannuspaineet eivät enää suoraan kohdistu kuntaan, mutta ikärakenteen muutos tuo väistämättä haasteita palveluverkolle. Esimerkiksi lasten määrän vähentyminen vaatii palveluverkolta joustavuutta, jotta kustannukset pysyvät kurissa.

Verotulokehitys on viime vuosina kannatellut kunnan taloutta ja mikäli kehitys kääntyy heikommaksi, tuo se merkittäviä paineita kunnalle. Hattulan tulovirrasta merkittävä osa muodostuu verotuloista, joten kunnan väestönkasvulla ja yritysten toimintaedellytyksillä on suuri merkitys tulevien vuosien rahoitusohjan kannalta.

Tilanne heikkenee nopeasti

10.12.2024

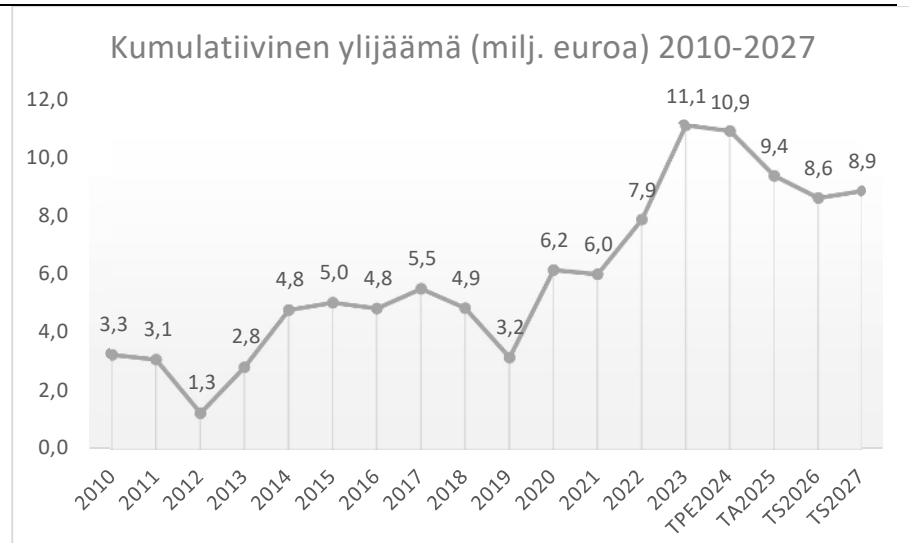
Tulevien vuosien osalta yksi keskeisistä haasteista on kuntakonsernin omistamiin kiinteistöihin liittyvä korjausvelka ja OmaHämeen palveluverkkopäätökset. Kunnalle uhkaa jäädä sote-kiinteistöjä, joissa on korjausvelkaa ja joille kunnalla ei itsellään ole käyttöä. Lisäksi kunnan kouluverkko edellyttää merkittäviä investointeja lähivuosina. Mittavan korjausvelan eliminointi vaatii väistämättä viisaita päätöksiä ja investointien priorisointia. Konsernin tulevaisuuden kannalta on erittäin tärkeää, että lainakantaa on viime vuosina pystytty jopa pienentämään, mutta tulevien vuosien investoinnit tulevat kääntämään lainakannan voimakkaaseen kasvuun, etenkin jos näköpiirissä oleva vuosikatteen heikentyminen toteutuu.

Vuoden 2023 alusta voimaan astunut sote-uudistus teki kunnan kustannusten kasvun helpommin ennakoitavaksi, mutta uudistuksen myötä useiden kuntien rahoitustaso uhkaa jäädä riittämättömäksi ilman merkittäviä veronkorotuksia. Lisäksi suurena uhkakuvana on julkistalouden velkaantuminen ja sen tuoma paine kohdistaa leikkauksia myös kuntien valtionosuuksiin.

Hyvinvointialueiden lopullinen rahoitustaso määräytyi vasta syksyllä 2023, kun tiedettiin lopullisesti kunnilta siirtyvien kustannusten taso vuoden 2022 tilinpäätösten ja valmistuneen verotuksen perusteella. Kuntien sotekustannukset olivat lopulta niin suuret, että kunnilta leikataan valtionosuuksia aiemmin arvioitua enemmän. Tämä johtaa siihen, että tulevasta tulee kunnissa huomattavan haastava taloudellisesti, kun samalla kunnilta peritään ”liikaa” maksettu vuoden 2023 valtionosuus. Tämä tuo Hattulan kunnallekin merkittäviä lisähaasteita vuodesta 2025 alkaen. Lisäksi valtionosuudet tulevat väistämättä pienentyneeseen lapsimäärän vähentymisen myötä. Tämä haastaa kunnan palvelurakenteen, jonka on sopeuduttava väistämättömiin väestörakenteen muutoksiin.

Taloussuunnitelma 2025–2027 on rakennettu niin, että kunnan taseessa säilyy kohtuullinen ylijäämäpuskuri. Vuosina 2025–2026 puskuri pienenee, mutta vuonna 2027 se kääntyy taas hienoiseen kasvuun. Taloussuunnitelma pitää kuitenkin sisällään merkittäviä veronkorotuksia ja talouden tasapainottoimia, jotka kuitenkin on suunniteltu niin, että kunnan palvelutuotanto ei kärsi.

10.12.2024

Taloussuunnitelman 2025–2027 keskeisin haaste liittyy verorahoituksen pienentymiseen samalla kun investointitaso nousee aiemmasta. Tämä johtaa siihen, että kunnan toiminnan ja investointien rahavirta on seuraavina vuosina raskaasti miinusmerkkinen ja lainamäärä kasvaa.

Esimerkiksi vuonna 2025 kunnan vuosikate on veronkorotuksista huolimatta vain noin +0,05 milj. euroa. Tuo summa siis kunnalla on käytettävissä lainojen lyhennyksiin ja investointeihin. Kaikki vuosikatteen yli menevät kustannukset ja lainanlyhennykset tulee rahoitettavaksi uudella lainanotolla.

Hattulan kunnan talouden näkökulmasta vuosi 2025 on lähitulevaisuuden vaikein, sillä kyseiseen vuoteen kohdistuu muutamia erityisiä haasteita. Kunnan saamat verotulot vuosina 2023–2024 olivat poikkeukselliset erityisesti yhteisöveron tuoton osalta. Tämä aiheutti sen, että vuonna 2025 Hattulan valtionosuuksissa saama kuntien välisen verotulopohjan tasaus pienentyi noin 1,4 milj. eurolla. Vuoteen 2025 kohdistuu siis sekä verotulojen ”normalisoituminen” sekä aiemmista hyvistä vuosista johtuva valtionosuuksien pienentyminen. Vuosina 2025–2026 verotulopohjan tasauksen arvioidaan palautuvan lähemmäksi tavanomaista tasoa, mikäli valmisteilla oleva valtionosuusjärjestelmän uudistus ei tuo muutoksia verotulopohjan tasausjärjestelmään.

On erittäin tärkeää, että kunta säilyttää riittävän puskurin taseessa ja varmistaa velkatason pysymisen kohtuullisena, jotta talous kestää myös vaikeampia aikoja. Tämä auttaa myös siinä, että kunta pystyy tekemään jatkossa pitkäjänteisiä ratkaisuja esimerkiksi kiinteistöjen korjausvelan ratkaisemiseksi. Esimerkiksi valmisteltu Pappilanniemen sairaalarakennuksen myyminen todennäköisesti toisi mukanaan myyntitappio- / alaskirjauksen, mutta toisaalta saattaisi vähentää vuosittaisia ylläpitokustannuksia. Tasapainoisen talouden avulla kunta pystyy tekemään riittäviä toimenpiteitä ja investointeja jatkossakin.

10.12.2024

Talouden tasapainottamistyön jatkaminen on tärkeää, sillä ennustettu verorahoituksen kehitys ei riitä kattamaan kustannusten nousupaineita. Mikäli veroprosentteihin ei tehtäisi korotuksia, kasvaisi kunnan saamat valtionosuudet ja verotulot yhteensä vain noin 0,4 milj. euroa vuodesta 2024 vuoteen 2027. Samaan aikaan kunnan menoihin kohdistuu noin 4 milj. euron kasvupaine! Käynnissä on suuri murrosvaihe, joka edellyttää Hattulassakin järkeviä, rohkeita ja pitkäjänteisiä talouspäätöksiä.

2.4 Hattulan kunnan organisaatio ja henkilöstö

Kunnan organisaatio uudistettiin vuoden 2022 aikana ja uusi organisaatiomalli hyväksyttiin hallintosäännön osana tammikuussa 2023. Vuonna 2024 kunnan luottamushenkilöorganisaation muodostavat valtuusto, kunnanhallitus ja seuraavat päävastuualueilla toimivat lauta- ja toimikunnat:

Kunnanhallitus

- keskusvaalilautakunta; vaalilautakunnat ja vaalitoimikunta.
- (tulevaisuusjaosto)

Tarkastuslautakunta

Elinvoimatoimiala

- elinvoimalautakunta
  - o viranomaisjaosto

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Hattulan kunnan henkilöstömäärä pienentyi selvästi sosiaali- ja terveydenhuollon ja niihin liittyvien tukipalveluiden henkilöstön siirryttyä hyvinvointialueen palvelukseen 1.1.2023 alkaen. Lisäksi vuoden 2023 aikana toteutettu kouluohjaajien siirtyminen liikkeenluovutuksella Koulutuskuntayhtymä Tavastian palvelukseen pienensi kunnan henkilöstömäärää. Vuosina 2024–2025 ei vastaavia toiminnallisia muutoksia ole näköpiirissä.

Alla näkyvän taulukon erot vuoden 2024 talousarvion ja syyskuun 2024 toteuman välillä selittyvät sillä, että toisin kuin tilinpäätöksen 2023 ja talousarvion 2024 luvuissa, sekä syyskuun 2024 toteumassa että talousarviossa vuodelle 2025 on ilmoitettu osa-aikaiset työntekijät osa-aikaisuuden suhteessa (esim. 50 % työaikaa tekevä työntekijä = 0,5 hlö).

	TP2023	TA2024	tot. 09/2024	TA2025
Vakinaiset	259	263	256,4	255,4
Määräaikaiset	74	60	29,3	29,3
Yhteensä	333	323	285,7	284,7

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

10.12.2024

Vuoden 2025 talousarvioesitys pitää sisällään seuraavat muutokset henkilöstö-resursseihin:

Hyvinvointitoimiala

- sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinnossa Punojankulman toiminnanohjaajan työsuhde ajalla 2024–2026
- kuntalaisyhteistyössä yhdistyskoordinaattorin toistaiseksi voimassa oleva työsuhde 1.5.2025 alkaen, tähän asti toteutettu hankerahoituksella
- nuorisotyössä koulunuorisotyöntekijän toistaiseksi voimassa oleva työsuhde 17.1.2025 alkaen, tähän asti tehtävää hoitanut etsivän nuorisotyön työntekijä hankerahoituksella
- liikuntapalveluissa liikuntaneuvojan toistaiseksi voimassa oleva työsuhde 1.1.2025 alkaen, tähän asti toteutettu hankerahoituksella

Elinvoimatoimiala

- elinvoimatoimialan johtamisessa mahdollinen yhden työntekijän osa-aikaeläköityminen laskee henkilöstökustannuksia
- rakennusvalvonnassa määräaikaisen lupainsinöörin toimi päättyy vuoden 2024 lopussa, täten palveluyksikön henkilöstömäärä vähenee osana talouden sopeutustoimia
- kunnan maankäytönsuunnittelua pyritään vahvistamaan maankäyttöasiantuntijalla
- ateriapalveluissa vuonna 2025 odotettavissa yhden työntekijän eläköityminen
- työllisyyspalveluissa määräaikaisen työkykyvalmentajan työsuhde päätty-mässä vuoden 2024 loppuun, tälle haetaan jatkoa ajalle 1.1.2025-31.12.2026

3 Sitovuus ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet

3.1 Taloutta ja toimintaa koskevat ohjeet ja säännöt

Kuntien taloudenhoitoa ja sen järjestämistä ohjaavat kuntalain 13. luku, kirjanpitolaki ja -asetus, kirjanpitolautakunnan ja sen kuntajaoston antamat ohjeet sekä kunnan hallintosääntö, kunnan talouden hoitoa ja sisäistä valvontaa koskevat yleisohjeet, talousarvio ja taloussuunnitelma sekä poistosuunnitelma. Kuntalain 112–125 pykälissä on säännökset kunnan kirjanpidosta, tilinpäätöksestä, tarkastuslautakunnan tehtävistä ja tilintarkastuksesta. Talousarviossa valtuustotason sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet perustuvat voimassa olevaan strategiaan.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut sitovat yleisohjeet kunnan ja kuntayhtymän:

- tuloslaskelman laatimisesta
- rahoituslaskelman laatimisesta
- taseen laatimisesta
- suunnitelman mukaisista poistoista

10.12.2024

- konsernitilinpäätöksen laatimisesta
- eriytetyn liiketoiminnan kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä
- ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä
- tilinpäätöksen liitetiedoista
- puolivuosi- ja neljännesvuosikatsausten laadinnasta

3.2 Talousarvion sitovuus ja käyttösuunnitelmien hyväksyminen

Talousarvion ja -suunnitelman laadinnan perusteena kunnissa ovat voimassa oleva strategia, taloussuunnitelma, edellisen vuoden tilinpäätös, kuluva vuoden talousarvio ja tilinpäätösennuste sekä valtuuston mahdolliset kannanotot. Kuntalaki edellyttää, että taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena. Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Talousarvio on sitova ohje kunnanhallitukselle, lautakunnille ja viranhaltijajohdolle.

Talousarviosta päättäessään valtuusto määrittelee, mitkä ovat valtuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet. Valtuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kunnan viranomaisia.

Hattulan kunnan talousarviossa on noudatettu nettoperiatetta 1.1.2018 alkaen. Vuonna 2025 käyttötalousosan valtuustoon nähden sitovat määrärahat ovat seuraavat:

- **Hyvinvointilautakunta:**
  - Toimielimen (lautakunnan) ulkoinen toimintakate
- **Elinvoimalautakunta:**
  - Toimielimen (lautakunnan) ulkoinen toimintakate
- **Kunnanhallitus (kuntajohtaminen):**
  - Toimielimen (kunnanhallitus) ulkoinen toimintakate

Talousarviossa hyväksytään kunnan valtuustotason sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Sitoviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi hyväksytään mitattavissa olevat tavoitteet, joihin voidaan kunnan omilla toimenpiteillä vaikuttaa. Sitovien tavoitteiden lisäksi voidaan esittää perusteluina ja informaationa muita tavoitteita, jotka ovat toimintaa ohjaavia sekä ohjeellisia, joiden oleellisista poikkeamisista on raportoitava toimielimille. Toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2025 on esitetty toimielimittäin käyttötalousosassa ja ne ovat valtuustoon nähden sitovia.

Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut, verotuotot, valtionosuudet ja suunnitelman mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosassa valtuustoon nähden sitovia määrärahoja ja tuloarvioita ovat **verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustuotot ja -kulut**. Tältä osin sitovuustasoa on tarkennettu aiempaan nähden, sillä vuoteen 2023 asti sitovina erinä oli eritelty korkotulot, muut rahoitustulot, korkomenot, muut rahoitusmenot, satunnaiset kulut ja -tuotot.

10.12.2024

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja neljälle seuraavalle vuodelle. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille. **Investointimäärärahat ovat sitovia talousarviossa esitettyjen investointihankkeiden mukaisesti.** Valtuuston hankeryhmälle tai hankkeelle hyväksymät menot ja tulot ovat sitovia, ja niitä voidaan muuttaa vain valtuuston päätöksellä. Hankkeen euromääräisellä rajalla tarkoitetaan hankkeen kokonaiskustannuksia, ei ao. talousarviovuoden määrärahaa. Valtuuston sitoviin perusteluihin hyväksymiä määrärahoja ei saa käyttää ilman valtuuston päätöstä muuhun tarkoitukseen, eikä määrärahaa saa ylittää ilman valtuuston päätöstä. Pysyvien vastaavien omaisuushankinnan arvonlisäveroton raja on 10 000 euroa. Tätä pienemmät yksittäiset hankinnat tulee hankkia käyttötalouden määrärahoilla.

Koneiden ja kaluston määräraha on sitova yhdessä ko. toimialan käyttötalouden toimintakatteen kanssa. Määrärahasiirtovaltuus investointi- ja käyttötalousoosan kesken on tältä osin ao. lautakunnalla ja se tulee tehdä heti tarpeen ilmettyä talousarviovuoden aikana toteutuneiden kulujen mukaan. Päätös toimitetaan tiedoksi talous- ja henkilöstöjohtajalle. Rakennusten ensikertaisen kalustamisen määräraha on kuitenkin kunnanvaltuustoon nähden sitova.

Rahoitusosassa osoitetaan miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. **Rahoituslaskelmassa valtuusto hyväksyy antolainojen vähennyksen, antolainojen lisäyksen sekä pitkäikäisten lainojen vähennyksen ja lisäyksen.**

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kunnanhallitus sen täytäntöönpanomääräyksiin lautakuntien ja muiden viranomaisten noudatettavaksi. Toimielinten tulee laatia heti alkuvuodesta käyttötalous- ja investointiosassa osoitettuja määrärahoista ja tuloarvioista käyttösunnitelmat, joilla tarkistetaan asianomaisen toimielimen talousarvioehdotukseen sisältynyt käyttösunnitelma valtuuston päätöksiä vastaavaksi sekä päättää omalta osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Samassa yhteydessä toimielimet hyväksyvät omalta osaltaan tarkemmat toimielimiin nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet.

Asianomainen toimielin jakaa toimialalle myönnetty määrärahat ja tuloarviot toimialojen palvelualueille ja päättää niiden käytöstä. Suoraan toimielimen alaisuudessa oleva tilivelvollinen viranhaltija jakaa osamäärärahan edelleen palveluyksiköille ja kustannuspaikoille päättää sen käytöstä toimielimen vahvistaman käyttösunnitelman puitteissa.

3.3 Määrärahat, tuloarviot ja tavoitteiden seuranta

3.3.1 Määrärahamuutokset

Hallintosäännön mukaan talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion

10.12.2024

muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen talousarvion muutos ehdotusta ei voida valtuustolle tehdä. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toiminnallisia tavoitteita tai tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Määrärahojen riittävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Toiminta on suunniteltava ja investoinnit ajoitettava siten, että talousarvioon varattu määräraha varmasti riittää. Valvontavastuu kuuluu tilivelvollisten viranhaltijoiden ohella lautakunnille ja kunnanhallitukselle.

3.3.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Viranhaltijajohdon ja muiden tilivelvollisten tulee jatkuvasti seurata talousarvion ja sen käyttösuunnitelmien toteutumista ja saattaa mahdolliset poikkeamat asianomaisen toimielimen tietoon. Toimielimen on ryhdyttävä välittömästi korjaaviin toimenpiteisiin, mikäli on ilmeistä, että talousarvio ei toteudu suunnitellulla tavalla. Reaaliaikainen talouden toteutuma toimielintasolla raportoidaan kunnan johtoryhmälle, kunnanhallitukselle ja lautakunnille kuukausittain. Raportoinnista toimielimille vastaavat toimielinten esittelijät. Toimielimet valvovat alastaan toimintaa käyttösuunnitelmatason raportoinnilla ja lisäksi ne esittävät sanallisen selvityksen mahdollisten poikkeamien syistä sekä toimenpiteistä, joita poikkeamien hallitsemiseksi tarvitaan. Investointien toteutumisesta ja toteutumisen vuosiennusteesta raportoidaan kunnanhallitukselle ja lautakunnille kuukausittain talousraportoinnin yhteydessä. Merkittävistä poikkeamista ja poikkeamien aiheuttamista toimenpiteistä esitetään selvitys samassa yhteydessä.

Valtuustolle talousarvion toteutumisesta niin käyttötalouden kuin investointienkin osalta raportoidaan laajemmin osavuosi katsauksissa seuraavasti: ensimmäinen osavuosi katsaus annetaan ajalta 1.1.–30.4. ja toinen 1.1.–31.8. Elokuun tilanteen perusteella tehdään välitilinpäätösennuste ja raportissa arvioidaan myös toiminnallisten tavoitteiden toteutumista talouden lisäksi. Vuoden kolmas raportti on virallinen tilinpäätös, jonka on oltava valmis 31.3. mennessä. Tilinpäätös käsitellään valtuustossa viimeistään talousarviovuotta seuraavan vuoden kesäkuun kokouksessa.

3.3.3 Tilivelvollisten määrittely

Tilivelvolliset määritellään kunkin vuoden talousarvion yhteydessä. Kuntalain tulkintateoksen (Harjula-Prättälä 2015, s. 821) mukaan tilivelvollisten luettelon hyväksyminen kuuluu valtuustolle. Tilivelvollisten määrittelyminen liittyy sisäisen valvonnan ketjun varmistamiseen. Tilivelvolliset on määriteltävä mm. siksi, että valtuuston vastuuvapauslausunto tilinpäätöksestä kohdistuu tilivelvollisiin.

10.12.2024

Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioidtavaksi. Näin ollen tilivelvolliseen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja tilivelvolliselle voidaan myöntää vastuuvapaus. Kuntalain 125 §:n mukaisesti tilivelvollinen on kunnan toimielimen jäsen ja kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnan johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavissa vastuullisissa tehtävissä. Tilivelvolliset on lueteltu talousarvion-käyttötalouso-osassa.

3.3.4 Kirjanpitoikäytäntö

Kunnan lakisääteinen kirjanpito jakaantuu ulkoiseen kirjanpitoon ja talousarvion toteutumisen seurantaan. Ulkoisesta kirjanpidosta on saatava koko kunnan tuloslaskelma ja tase liitetietoineen sekä rahoituslaskelma. Lisäksi ulkoisen kirjanpidon on pystyttävä tuottamaan kunnan konsernitilinpäätöksen vaatimat tiedot. Ulkoisessa kirjanpidossa on eliminoitava kunnan sisäiset tilitapahtumat sekä konsernitilinpäätöksessä konserniyhteisöjen väliset tilitapahtumat.

Talousarvion toteutumisen seurannan on lakisääteisesti tapahduttava vähintään valtuuston vahvistamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden laajuudessa. Kirjanpidossa talousarvion toteutumista seurataan valtuuston vahvistamia tavoitteita tarkemmalla tasolla.

4 Konserniyhteisöt

4.1 Hattulan Kehitys Oy

Yleinen kuvaus

Hattulan Kehitys Oy on Hattulan kunnan 100 prosenttisesti omistama kehitys-yhtiö, joka on perustettu vuonna 2021. Valtuusto on päättänyt yhtiön lakkauttamisesta keväällä 2024. Yhtiön lakkauttamisprosessi on käynnissä.

Tavoitteet

Yhtiö on lopetettu selvitysmenettelyn kautta vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla.

4.2 Hattula-Kiinteistöt Oy

Yleinen kuvaus

Hattula-Kiinteistöt Oy on Hattulan kunnan 100 prosenttisesti omistama kiinteistöyhtiö. Yhtiö on perustettu 28.5.1999 ja rekisteröity 31.12.1999.

Yhtiön toimialana on Hattulan kunnan alueella tapahtuva asuntojen hankkiminen, omistaminen ja vuokralle antaminen ja tätä tarkoitusta varten asuinhuoneistojen hallintaan oikeuttavien asunto-osakeyhtiön ja kiinteistöosakeyhtiön osakkeiden, kiinteistöjen sekä muiden asuntojen omistaminen ja hallinta. Tarkoituksenaan toteuttamiseksi yhtiö voi toimia rakennuttajana. Yhtiö voi tarjota kiinteistöjen isännöinti-, hoito- ja huoltopalveluja.

10.12.2024

Yhtiö noudattaa toiminnassaan osakeyhtiölain määräyksiä.

Kiinteistöt

Yhtiö omistaa 22 taloyhteisöä ja terveysaseman. Taloyhteisöissä on yhteensä 33 asuinrakennusta. Näistä 10 on kerrostalorakennusta ja 23 rivitaloa. Näissä on yhteensä 297 asuntoa ja huoneistojen yhteispinta-ala on noin 14 940 m². Näissä kohteissa on tällä hetkellä viisi käytöstä poistettua huoneistoa.

Vuoden 2024 aikana tehdään asuinkiinteistöille skenaariolaskenta, minkä pohjalta jatkossa arvioidaan kiinteistöjen tilanne tarkemmin. Uudishankkeen hankesuunnittelutyö on tällä hetkellä jäädytetty.

Kiinteistöistä 6 on omalla tontilla ja 16 vuokratontilla.

Talous

	TA2025	1.1.-31.8.2024	2023	2022
Liikevaihto	2 244 587	1 610 457,02	2 374 240,56	2 363 136,19
Käyttöaste (%)	1) 97,7 %	96,4 % (8 kk ka)	96,1 %	99,1 %
Poistot	335 593	397 564,31	623 991,98	656 128,95
Tilikauden tulos ennen tp. siirtoja ja veroja	507 155	195 596,17	-61 696,91	2) -287 766,21
Taseen loppusumma		11 197 085,68	11 271 186,92	11 996 588,00
Pitkäaikainen vieras pääoma	3) 7 061 799	8 153 359,44	7 995 598,48	8 677 609,00
Liikevoitto %		20,15 %	9,65 %	-9,22 %
Quick ratio		0,4	0,1	0,3

1) Talousarvion keskiarvoinen käyttöaste ARA-ohjeistuksen mukaisesti. Yhtiön käyttöastetavoite määritetty erikseen.

2) Tilikauden 2022 aikana yhtiö on myynyt Parolantie 29 B3 ja B 13 yhteishintaan 175 000 €.

3) Perustuen arvioon tilikauden 2025 aikana lyhennettävien lainojen osalta ja ettei uusia lainoja oteta.

Talouteen vaikuttavat asiat

Terveysaseman vuokra ei kata sen vuosittaisia lainamenoja. Tämä aiheuttaa kunnalle taloudellisia järjestelyjä, jotta yhtiö saavuttaisi taloudellisen nolatilanteen tämän suhteen. Tähän asti vuosina 2020–2024 kunta on pääomittamalla

10.12.2024

kompensoinut vuokrien ja lainojen hoitokulujen erotusta. Terveysaseman käyttäjätahona toimii vuokrasopimuksella hyvinvointialue tilikaudesta 2023 alkaen. *Kunnan kanssa yhteisen yhtiöittämisprosessin osana on myös terveysasema.*

Yhtiö selvittää terveysaseman yhtiöittämisen lisäksi palvelutalojen myyntiä. Näistä kohteista luopuminen vakauttaisi yhtiön taloudellista asemaa. Hyvinvointialue hyväksyy näiden kohteiden asuntojen vuokrasopimukset.

Yhtiön hallitus päätti tilikaudelle 2025 korottaa vuokria viisi prosenttia. Korotus on seurausta yleisestä kustannustason noususta ja edelleen jatkuvista merkittävistä rahoituskustannuksista. Yhtiö pyrkii maksamaan lainoja pois sikäli kuin taloustilanne sallii. Jatkossa mahdolliset kiinteistöjen myynnit sekä terveysaseman yhtiöittäminen mahdollisesti keventävät merkittävästi yhtiön vieraan pääoman määrää.

Vuoden 2023 alusta asuntojen vuokrista eriytettiin vesimaksut. *Tilikaudella 2025 vesimaksu (litraa/henkilö/kuukausi) tulee olemaan 24 euroa kohteissa, joissa ei ole huoneistokohtaista vesimittaria. Vesimittarit ja niiden perusteella tapahtuva laskutus on käytössä vain kolmessa kiinteistössä. Tämä saattaa vaikuttaa ainakin hetkellisesti käyttöasteiden heikkenemiseen, lähinnä isompien huoneistojen osalta.*

Yhtiö on myynyt kiinteistöjä ja osakkeita kattaakseen toiminnan alijäämää. *Yhtiö on aikaisemmin esittänyt kunnalle talouden tasapainottamistoimenpidettä. Taloudellinen tasapainottaminen on edelleen yhtiölle tärkeää ja mahdollisella kunnan pääomittamisella maksettaisiin pois lainoja, jotka kohdistuvat aiemmin myytyihin kohteisiin.*

Tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet

- Asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen vastaamaan kuntalaisten tarpeita. Asiakastyytyväisyyden parantaminen (NPS-suosittelevuusindeksi). Asukasvaihtuvuuden syiden seuraaminen ja vaihtuvuuden vähentämiseen pyrkiminen.
- Vuokra-asuntojen ja kiinteistöjen kunnossapidolla parannetaan asuntojen kiinnostavuutta sekä asumisturvallisuutta ja -viihtyisyyttä.
- Kiinteistöjen salkutuksen pohjalta pitkän tähtäimen suunnitelman tekeminen. Mahdollisesti purettavien tai myytävien kohteiden jatkoselvitys ja purkuavustusten hakeminen tai kohteen myyntiin asettaminen. Kehitettävien kiinteistöjen osalta PTS-suunnitelmien (pitkän tähtäimen suunnitelma) tekeminen.
- Yhtiön strategian päivittäminen kunnan asuntopoliittinen ohjelma sekä kunnan strategia huomioiden.
- Yhtiö raportoi liiketoiminnan tavoitteiden toteutumisesta sekä arvioi tulevaa kehitystä ja riskejä kunnalle väli- ja tilinpäätösajankohtina.
- Kuukausittainen talous- ja toimintaseuranta yhtiössä ja raportointi yhtiön hallitukselle.

10.12.2024

Taloudelliset tavoitteet

- Vuokra-asuntojen käyttöastetavoite 96 %.
- Vuokrahintatason ylläpitäminen alueellisesti kilpailukykyisenä ja taloudellisesti kestäväenä. Energiatehokkuuden ja veden kulutuksen seuranta.
- Yhtiön talouden tervehdyttämistä pitkällä tähtäimellä yhtiön strategian pohjalta. Seurataan taloudellista tilannetta taloudellisten mittareiden avulla mm. käyttöaste, maksuvalmiuden parantaminen ja velkaantuneisuusasteen pienentäminen. Tulojen tulee kattaa kokonaismenot ja rahoitusaseman on oltava kestäväällä pohjalla.
- Talojen kunnossapito- ja peruskorjaussuunnitelmat ja näiden toteutukset kunkin talon strategian mukaisesti. Kiinteistöjen kunnossapitotilannetta seurataan tarvesuunnitelman avulla.
- Sovittujen sote-kiinteistöjen myynti

4.3 Keskeiset kuntayhtymät

Hämeen Maakuntaliitto
Koulutuskuntayhtymä Tavastia
Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastia

4.4 Muut osakkuusyhteisöt

HAMK Oy, Hämeen ammattikorkeakoulu
Hämeenlinnan Jäähalli Oy
Kunta-asunnot Oy
Kuntarahoitus Oyj
Tuomi Logistiikka Oy
Hattulan Katariina As Oy
Mervenrinne As Oy
Sarastia Oy
Kiertokapula Oy
Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy
Kuntien Tiera Oy
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

5 Käyttötalousosa

5.1 Hallintotoimiala

5.1.1 Määrärahat

HALLINTOTOIMIALA	TP 2023	TA 2024	TA2025	Muutos
TOIMINTATUOTOT	241 063	279 000	295 000	5,73 %
Myyntituotot	-25 969			
Maksutuotot	12 237			
Tuet ja avustukset	121 845	129 000	95 000	-26,36 %
Muut toimintatuotot	132 950	150 000	200 000	33,33 %
TOIMINTAKULUT	-1 923 659	-1 695 674	-1 765 620	4,12 %
Henkilöstökulut	-640 408	-666 074	-674 520	1,27 %
Palvelujen ostot	-891 925	-868 500	-875 500	0,81 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-43 133	-24 100	-34 800	44,40 %
Avustukset	-927			
Muut toimintakulut	-347 267	-137 000	-180 800	31,97 %
TOIMINTAKATE	-1 682 596	-1 416 674	-1 470 620	3,81 %

Toimintakate (ulkoinen)	TP 2023	TA2024	TA2025	Muutos
HALLINTOTOIMIALA	-1 682 596	-1 416 674	-1 470 620	3,81 %
Kunnanhallitus	-1 663 142	-1 384 762	-1 439 748	3,97 %
Tarkastuslautakunta	-19 455	-31 912	-30 872	-3,26 %

5.1.2 Henkilöstö

Lukumäärään lasketaan mukaan vakituinen henkilöstö sekä muut määräaikaiset kuin sijaiset. Listauksessa mainittu nuorisotyöntekijä tekee 50 % työajastaan kunnan verkkosivujen ja intranetin päivitys- ja ylläpitotöitä, näiden osalta palkka maksetaan hallintotoimialalta.

Ammattinimike	09/2024	2025
Hallintosihteeri	1	1
Hallintosuunnittelija	1	1
Kunnanjohtaja	1	1
Nuorisotyöntekijä (50 %)	0,5	0,5
Talous- ja henkilöstöjohtaja	1	1
Talous- ja henkilöstösuunnittelija	1	1
Viestintäsihteeri (60 %)	0,6	0,6
Hallintotoimiala yhteensä	6,1	6,1

5.1.3 Valtuuston nähdn sitovat tavoitteet

Strateginen pää-määrä	Toiminnallinen tavoite 2025	Tarkennus	Mittari	Vastuu
KUNNAN OMAT TAVOITTEET				
Hyvinvoiva kuntalainen	Turvallinen kasvu- ja kouluympäristö.	Kampus vaihe II:n rakennustyöt käynnistyvät.	1. Urakoitsija valittu, mutta rakentaminen ei käynnistynyt 2025. 2. 3. Rakentaminen käynnistyy 2025.	JORY + KHALL
	Turvallinen kasvu- ja kouluympäristö.	Pekolan suunnan koulun rakentamisvaihtoehdot on selvitetty.	1. Selvitys on kesken. 2. Selvitys on valmistunut. 3. Selvitys on valmistunut ja toteuttamisvaihtoehto valittu.	JORY + KHALL
	Tuetaan monipuolisen asumisen mahdollisuuksia kaikissa elämäntilanteissa.	Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti markkinoille saadaan vähintään 20 uutta asuintonttia.	1. Alle 10 tonttia. 2. 10–20 tonttia. 3. Vähintään 20 tonttia.	JORY + KHALL
	Tuetaan monipuolisen asumisen ja yrittämisen mahdollisuuksia kaikissa elämäntilanteissa.	Kunta myy/vuokraa vähintään 10 tonttia.	1. Alle 5 tonttia. 2. 5–10 tonttia. 3. Vähintään 10 tonttia.	JORY + KHALL.
	Arvotonttien lisääminen.	Hattulaan valmistellaan rantatontteja.	1. Tontteja ei ole löydetty. 2. Tontteja on löydetty ja niittyä koskevat valmistelut ovat käynnissä. 3. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti on hyväksytty tai tontit ovat kunnan omistuksessa.	JORY + KHALL.

10.12.2024

	Tavoitteellinen kaavoitus.	Lehijärven rantatie - Nihattulan osayleiskaavan päivitys käynnistyy.	1. Kaavoitusvalmistelut eivät käynnisty. 2. Kaavavalmistelut käynnistyvät. 3. Kaava asetetaan vireille ja OAS hyväksytään.	JORY + KHALL
	Tavoitteellinen kaavoitus.	Parolan asemakaavan päivityksen valmistelut käynnistetään.	1. Ei käynnisty. 2. 3. Valmistelut käynnistyvät.	JORY + KHALL
	Kannustetaan terveellisiä elämäntapoja ja tarjotaan monipuoliset kulttuuri- ja harrastusmahdollisuudet. Edistetään kuntalaisten hyvinvointia ylläpitämällä vähintään nykyiset vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut.	Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteistä on toteutettu 75 % vuoden lopussa (4-vuotinen ohjelma)	1. Alle 50 %. 2. 50–75 % 3. Vähintään 75 %.	JORY + KHALL
Kestävä kehitys	Vastuullinen ja ennakoiva taloudenpito.	Vuoden 2025 tilinpäätöksen toimintakate on alkuperäisen talousarvion mukainen.	1. Poikkeama 2 % heikompi (noin 500 000 e). 2. Poikkeama 0–2 %. 3. Toteutuu suunnitelman mukaan tai paremmin.	JORY + KHALL
	Vastuullinen ja ennakoiva taloudenpito.	Kumulatiivinen ylijäämä on vuoden 2025 jälkeen vähintään 9 miljoonaa euroa.	1. Alle 6 miljoonaa euroa. 2. 6–9 miljoonaa euroa. 3. Yli 9 miljoonaa euroa.	JORY + KHALL
	Vastuullinen ja ennakoiva taloudenpito.	Hattulan terveysasema-kiinteistö on omana yhtiönä, suoraan kunnan omistama tytäryhtiö. Tavoitteena on toteuttaa järjestely veroneutraalisti.	1. Toteutettu 2025 loppuun mennessä, mutta ei veroneutraalisti. 2. Toteutettu 2025 loppuun mennessä veroneutraalisti.	JORY + KHALL
	Henkilöstökulujen hallinta	HTV (2-mittari) henkilöstömäärä ei kasva vuoden 2024 tasosta.	1. Kasvaa. 2. Pysyy ennallaan. 3. Pienenee.	JORY + KHALL

10.12.2024

	Työllisyyttä edistävien toimintojen tukeminen.	Hattulan keskimääräinen työttömyysaste vuonna 2024 alle 6 %.	1. Yli 8 %. 2. 6–8 %. 3. Alle 6 %.	JORY + KHALL. Huom! Edistävä rooli.
MUIDEN TOIMIJOIDEN HANKKEITA				
Merkittäviä ulkopuolisten toimijoiden hankkeita, joita seurataan ja raportoidaan, mutta ei aseteta mittaristoa.				
Aurinkovoimahanke.				
Tuulivoimahanke.				
Maankäyttösopimukset.	Katinala, Vihtola, Sattulantie, Yllitty			

10.12.2024

5.1.4 Kuntajohtaminen

Tilivelvollinen
kunnanjohtaja

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Viestinnän talousarvio on vuoden 2024 tasolla. Tonttimyynnistä saatavia myyntivoittoja on budjetoitu 200 000 eurolla.

5.1.5 Hallinto ja talous

Tilivelvollinen
talous- ja henkilöstöjohtaja

Yleinen kuvaus

Hallinto ja talous vastaa kunnan talous- ja henkilöstöpalveluista, arkistotoimesta sekä kunnan kirjaamosta. Hallintoon kirjautuu myös kunnanvaltuuston ja -hallituksen sekä vaalien määrärahat.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Henkilöstöresurssi pysyy ennallaan. Uuden talous- ja henkilöstöjohtajan rekrytointi on talousarvion laadintavaiheessa käynnissä ja on todennäköistä, että uuden viranhaltijan aloitus tapahtuu vasta helmi-maaliskuussa 2025.

Työterveyshuollon bruttokustannuksiin on varattu vuoden 2024 tapaan 300 000 euroa. Nettokustannukset 195 000 euroa. Verohallinnon perimiin verotuskustannuksiin on varattu 104 000 euroa.

Vuonna 2025 järjestetään alue- ja kuntavaalit.

Kunnan vakuutuskokonaisuuden kilpailutukseen varaudutaan vuoden 2025 talousarviossa.

Talous- ja palkka-aineistojen sähköinen arkistointijärjestelmä hankitaan Sarastialta.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Säästötoimenpiteinä pyritään harkitsemaan valtuustoinfojen järjestämistä tapauskohtaisesti ja myös valtuuston kokouksia voidaan yhdistää, mikäli päätökset eivät ole kiireellisiä. Lisäksi valtuuston ja kunnanhallituksen käyttörahaa pienennetään 50 %:lla. Valtuuston käyttöraha talousarviossa 25 000 ja kunnanhallituksen 10 000.

Ulkoistetun talous- ja palkkahallinnon kustannustasoa seurataan tarkasti ja tarvittaessa valmistaudutaan kilpailuttamaan kyseiset palvelut. Vuodelle 2025 kustannustaso laskee, mutta esimerkiksi sidosyksikköhankintoihin valmisteilla olevat muutokset saattavat toteutuessaan tuoda kustannusten kasvupaineita.

10.12.2024

Kunnan kirjaamojen yhdistäminen ja keskittäminen hallintoon on yksi vaihtoehto, jonka avulla voidaan toimintaa kehittää taloudellisemmaksi.

5.1.6 Tarkastustoimi

Yleinen kuvaus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta vastaa sekä tilintarkastuksen että oman arviointitehtävänsä riittävästä voimavaroista.

Tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalaissa säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi

10.12.2024

5.2 Elinvoimatoimiala

Tilivelvollinen

Elinvoimajohtaja

Yleinen kuvaus

Elinvoimalautakunta vastaa kunnan ICT-palveluista, maankäytön suunnittelusta, infrasta, kiinteistönhoidosta, rakennusvalvonnasta, siivous- ja ateriapalveluista, työllisyyspalveluista sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluista.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Elinvoimatoimialan keskeinen työn painopiste on elinvoiman edistäminen erilaisilla suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon prosesseilla, viranomaisprosesseilla sekä ICT-arkkitehtuurin kehittämisellä. Organisaatiomme toimii korostaen yhdessä tekemistä organisaation sisällä, kehittämisorientaatiota, asiantuntijaorganisaatiota ja tiedolla johtamista. Teemme vahvasti yhteistyötä mm. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n (HS-Vesi) kanssa.

Toimialan kehittäminen nojautuu kuntastrategiaan ja sen pohjalta laadittuun elinvoimaohjelmaan. Toimialan ja sen tuottamien palveluiden kehitystarpeet kohdistuvat vuonna 2025 erityisesti maankäytön ja kaavoituksen toimintaedellytysten kehittämiseen, toiminnan tehokkuuden parantamiseen digitalisatiokehityksen avulla, missä vuoden 2025 voimaanastuva RYHTI-lainsäädäntö ja sen alle sijoittuvat rakentamislaki, alueidenkäyttölaki ja laki RYHTI-tietojärjestelmästä ovat keskeisessä roolissa. Kunnan alati vanhentuva kiinteistökanta vaatii yhä enemmän niiden ylläpitoon ja kunnossapitoon liittyviä toimenpiteitä, jotka rasittavat myös entistä enemmän kunnan taloutta. Koulurakentaminen etenee kampus, vaihe 2 –rakennushankkeen edetessä toteutusvaiheeseen. Valtakunnallisesti valmisteilla on suuri työelämäuudistus (TE25), johon liittyvän kuntakoikeilun jälkeen olemme sopimuksellisesti liittymässä uuteen valmisteilla olevaan työllisyysalueeseen (TyöHäme), joka vastaa lakisääteisten työllisyyspalvelujen tuottamisesta täydentävien palvelujen tuottamisen vastuun jäädessä kunnille itselleen yhteisvirkamallin mahdollistamana.

Talouden tasapainottamisen tavoitteet asettavat toimialalle merkittäviä haasteita, koska peruspalvelutuotannon järjestämisen lisäksi huomiota pitää kiinnittää edelleen aiemmilta vuosilta periytyneisiin keskeneräisiin tehtäviin, jotka liittyvät mm. rakennusluvitukseen, kaavoitukseen ja infra- ja ICT-palveluihin. Tämän lisäksi kaiken uuden kehittäminen toiminnan, palveluvalikoiman ja palveluasteen kehittämiseksi sekä tulevaisuuteen investoimiseksi vaatii lisäresursseja, joka tiukan säästöpaineen puristuksessa tulee jäämään toimialan omien tavoitteiden alapuolelle.

Yhteenveto elinvoiman tasapainottamistoimenpiteistä:

- Työn tehokkuuden lisääminen järjestelmäkehityksen ja järjestelmätietojen laadun parantamisen kautta
- Mahdollinen palveluasteen alentaminen infrapalveluiden vastuulle kuuluvien hoidettavien kohteiden osalta, kohteiden priorisointi ja joistakin luopuminen

10.12.2024

- Rakennusten lämmityskausien aikaisten lämpötilojen tarkkailu ja vähällä käytöllä olevien tilojen lämpötilan laskeminen. Vanhojen valaisimen vaihtoa tullaan jatkamaan, jotta sähköenergian kulutusta saadaan edelleen laskemaan
- Eläköityminen ateriapalveluissa, ei uutta tilalle, mahdollisia osa-aikaeläköitymisiä toimialalla
- Tiedonhallintamallin kuvaukset tuovat valmistuttuaan esille riippuvuuksia ja kokonaiskuvan kunnan palveluista, prosesseista, tietojärjestelmistä ja tietovarannoista sekä näiden välisistä yhteyksistä. Näiden avulla on mahdollista löytää tehokkuutta parantavia ja kustannuksia pienentäviä ratkaisuja
- Kunta on ulkoistanut käyttötuen, lähituen, laitteiden elinkaari palvelut, laitehallinnan sekä teknisen tietoturvan palvelutoimittajalle, sopimuksen ja vastuunjaon läpikäymällä voi olla mahdollista löytää kustannustehokkuutta
- ICT-infrapalvelujen tuottamisen strategian kirkastaminen sekä toimintojen uudelleenjärjestelyn vaihtoehtojen kartoittaminen, palvelujen tuottamisen kustannustehokkuus vaatii kriittistä arviointia
- Kirjaston maksujen nosto ja aineiston hankintaan liittyvät säästöt, mahdollinen kesäaikainen kirjaston sulku
- Nuorten työpajalla selvittää mahdollisuutta halvempaan leasing-autoon

5.2.1 Määrärahat

ELINVOIMATOIMIALA	TP 2023	TA 2024	TA2025	Muutos%
TOIMINTATUOTOT	2 523 183	2 113 000	1 829 739	-13,41 %
Myyntituotot	761 933	295 500	384 471	30,11 %
Maksutuotot	309 898	291 500	184 125	-36,84 %
Tuet ja avustukset	260 341	316 500	30 000	-90,52 %
Muut toimintatuotot	1 191 011	1 209 500	1 231 143	1,79 %
TOIMINTAKULUT	-10 021 488	-10 269 602	-11 390 071	10,91 %
Henkilöstökulut	-3 870 408	-4 053 352	-4 132 619	1,96 %
Palvelujen ostot	-3 143 310	-2 789 000	-3 882 497	39,21 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 389 872	-2 825 950	-2 577 600	-8,79 %
Avustukset	-442 931	-446 000	-601 000	34,75 %
Muut toimintakulut	-174 967	-155 300	-196 354	26,44 %
TOIMINTAKATE	-7 498 305	-8 156 602	-9 560 332	17,21 %
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 976 367	-2 110 000	-2 070 000	-1,90 %

Toimintakate palvelualueittain

Toimintakate (ulkoinen)	TP 2023	TA2024	TA2025
ELINVOIMATOIMIALA	-7 498 305	-8 156 602	-9 560 332
Elinvoimatoimialan johtaminen	-879 620	-702 840	-1 057 660
ICT-palvelut	-235 474	-534 034	-488 069
Rakennetun ympäristön palvelut	-1 677 184	-1 611 800	-1 753 292
Kiinteistö- ja tukipalvelut	-3 593 929	-3 939 188	-4 023 823
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	-426 337	-449 473	-430 764
Työllisyyspalvelut	-685 762	-919 268	-1 806 724

5.2.2 Henkilöstö

Lukumäärään lasketaan mukaan vakituinen henkilöstö sekä muut määräaikaiset kuin sijaiset.

Ammattinimike	09/2024	2025
Ateriapalveluesimies / ruokapalveluesimies	1	1
Autonkuljettaja	1	1
Elinvoimajohtaja	1	1
Hallintosuunnittelija	1	1
ICT-asiantuntija	2	2
Infrapalvelupäällikkö	1	1
Johtava rakennustarkastaja	1	1
Kehittämissinööri	1	1
Kenttämestari	1	1
Kiinteistöpäällikkö	1	1
Kiinteistönhoitaja	6	6
Kirjastoautonkuljettaja	1	1
Kirjastovirkailija	4,5	4,5
Kulttuuripalvelupäällikkö / kirjastonhoitaja	1	1
Laitoshuoltaja	15,8	15,8
Lupainsinööri	0,8	0
Lupavalmistaja	1	1
Maankäyttöasiantuntija	0,4	1
Maankäyttöpäällikkö	1	1
Paikkatietoasiantuntija	1	1
Palveluohjaaja	1	1
Palvelupäällikkö	1	1
Projektityöntekijä	2	2
Järjestelmäinsinööri	1	1
Ruokapalveluapulainen	0,4	0,4
Ruokapalvelutyöntekijä	13,8	12,8
Ruokapalveluvastaava	1	1
Siiouvustyönjohtaja	1	1
Sosiaalipalveluohjaaja / omavalmentaja	2	0
Suurtalouskokki	4	4
Tiedonhallintapäällikkö	1	1
Tietopalvelusihteeri	1	1
Toimistos sihteeri	2	2
Työ- ja yksilövalmentaja	2	2
Työkykyvalmentaja	0	2

10.12.2024

Työnjohtaja	0,5	0,5
Ulkoalueiden työntekijä, vanhempi	1	1
Ulkoaluetyöntekijä	2	2
Valvontainsinööri	1	1
Elinvoimatoimiala yhteensä	81,2	80

5.2.3 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Strateginen päämäärä	Talousarviovuoden 2025 tavoite	Tarkennus	Arviointikriteerit / mittarit	Vastuuhenkilö
Kestävä kehitys	Kaikissa palveluissa kaikilla toiminnan tasoilla kiinnitetään huomioita vastuullisten ratkaisujen ja päätösten tekemiseen	Hankinnat ja hankintojen laadun seuranta hankintasopimusten avulla	1. Hankintasopimuksien voimassaoloa ja laatua ei ole tarkistettu, 2. Hankintasopimusten tarkistus kesken, 3. Hankintasopimukset tarkastettu ja ajan tasalla	Palvelualuepäälliköt ja palveluyksikkövastav
	Tuottavuuden lisäys digitalisaatiota hyödyntämällä	RYHTI-lainsäädännön velvoitteiden täyttäminen	1. Työ aloittamatta, 2. työn alla, 3. valmis	Elinvoimajohtaja/maankäyttöpäällikkö/johtava rakennustarkastaja/tiedonhallintapäällikkö
	Digitaalinen palvelukehitys	Järjestelmäarkkitehtuuria kehittävät toimenpiteet, mitta-reina kiinteistönhoidon, ateriapalveluiden ja siivouksen asiakaspalvelupyynnöiden seuraamisen tehostaminen (BEM)	1. Organisoituminen tekemättä, 2. työn alla, 3. valmis	Kiinteistöpäällikkö/ateriapalveluesimies/siivoustyönjohtaja
	Kiinteistöohjelman hyödyntäminen	Kunnan omistamien kiinteistöjen tekninen kunto ja kehitys näkymät	1. Rakennusten kuntoluokitus on tehty, 2. rakennusten kuntoluokitus on tehty ja kehittämissuunnitelmia 1-2, 3. rakennusten kuntoluokitus on tehty ja kehittämissuunnitelmia 3 tai enemmän	Kiinteistöpäällikkö
	Kunnan maankäytön tavoitteena on kehittää ympäristöä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä sekä vastuullisella tavalla	Kaavojen asianmukainen eteneminen seuraaviin vaiheisiin	1. Kaavaprosessit etenevät, mutta eivät suunnitellusti, 2. kaavaprosessit etenevät pääpiirteissään suunnitellun mukaisesti, 3. kaavaprosessit etevät suunnitellun mukaisesti	Maankäyttöpäällikkö
Hyvinvoiva kuntalainen	Työllisyyspalveluiden lähipalveluiden kehittäminen ja uudelleenorganisointi	Asiakastytyväisyyskysely	1. Ei toteutettu, 2. toteutettu	Palvelupäällikkö
	Tehokkaat työllisyyspalvelut	Kunnan omien työllisyyspalveluiden yhteensovittaminen TyöHämeen työllisyysalueen kanssa, kunnan omat työllistämistä edistävät pal-	Kunnan osarahoittama työttömyysetuus TA25 1. ylittyy, 2. 650 000 €, 3. alittuu Pitkäaikaistyöttömien määrä 1. ylittyy, 2. 76 hlöä, 3. alittuu Nuorten työpajatoiminnan asiakasmäärä 1. alittuu, 2. 60 nuorta, 3. ylittyy	Palvelupäällikkö

10.12.2024

		velut, nuorten työpa- jatoiminnan asiakas- määrät		
	Kirjaston lähipalvelut ovat laadukkaita ja sa- vutettavia kaikille kun- talaisille ja ne pystytään räättämään asiakas- lähtöisesti myös heille, keillä on haasteita ta- voittaa kirjaston palve- lut esim. paikan päällä (mm. e-palvelut, koti- palvelu ym.). Kulttuuri- palvelut pyritään to- teuttamaan erityisesti paikallisia asukkaita kuunnellen ja heidän tarpeisiinsa vastaten	Yleisten kirjastojen ti- lastot, kirjaston käyt- täjien palaute, kult- tuuritapahtumien pa- laute, suunnitelmissa alkuvuodesta 2025 tehdä kysely kirjasto- ja kulttuuripalve- luista	1. Kyselyä ei toteutettu, 2. kysely toteu- tettu	Kulttuuripalvelupääl- likkö
	Rakennus- ja paikkatie- tojen päivitysprojektin (RAPA) edistyminen	Rakennetun ympäris- tön perustietojärjes- telmän tietojen läpi- käynti	1. Järjestelmätiedoista 0–33 % läpikäy- ty ja päivitetty, 2. järjestelmätiedoista 34– 66 % läpikäyty ja päivitetty, 3. järjestel- mätiedoista 67–100 % läpikäyty ja päivi- tetty	Elinvoimajohtaja/maan- käyttöpäällikkö/paikka- tietoasiantuntija
Turvallinen ympäristö	Työntekijöiden tietotur- vaosaamisen kasvatta- minen ohjeiden päivi- tämisen ja niiden jal- kauttaminen tietoisuun ja koulutuksiin, joilla mahdollistetaan tuval- linen työnteko	Henkilökunnalle pi- dettyjen tietoisku- jen/koulutusten määrä Tietoisuuteen/koulu- tuksiin osallistuneen henkilökunnan määrä	1. 0 kpl, 2. 1–5 kpl, 3. yli 5 kpl 1. alle 50 hlöä, 2. 50–100 hlöä, 3. yli 100 hlöä	Tiedonhallintapäällikkö
	Kunnan kiinteistöt, päi- väkoti- ja kouluraken- nukset ovat terveellisiä ja mahdollistavat laa- dukkaan toiminnan	Turvallisuutta paran- tavat korjaustoimen- piteet ja asiakaspa- laute, mittarina vuo- sittaiset tarkastus- käynnit ja ylläpitokor- jaukset	1. Talousarviovuoden suunnitellut yllä- pito- ja -korjaukset aloittamatta kohteissa, 2. ylläpito- ja -korjauk- set valmiit yksittäisten kohteiden osalta, 3. ylläpito- ja -korjaukset valmiit kaikkien kohteiden osalta	Kiinteistö- ja infopäällikkö/inf- rapalvelupäällikkö
	Olemassa olevan kun- nan infraomaisuuden kunnossapidon toimen- piteet	Kunnossapidon mää- rärahojen oikea ja kustannustehokas kohdentaminen infra- omaisuuden arvon säilyttämiseksi	1. Varatut määrärahat ylittyvät, 2. pysy- tään määrärahoissa, 3. määrärahat alit- tuvat	Infrapalvelupäällikkö
Myönteinen yrittämiselle	Yritysyhteistyö	Suoritettujen käynnien ja kyselyt, kasvun mah- dollisuuksien ja estei- den tunnistaminen, tilastointi	1. TyöHämeen palvelumallin implemen- tointi käynnistämättä, 2. palvelumallin käyttöönotto valmisteilla, 3. palvelu- malli käytössä	Elinvoimajohtaja/työlli- syyspalvelut
Mahdollistava ilmapiiri	Rakennusvalvonnan pal- velujen tuottaminen teh- okkaasti	Prosessien nopeat kä- sittelyajat, rakenta- mislupa ja katselmuk- set	1. Käsitteilyaika yli 30 arkipäivää, 2. kä- sittelyaika 20–29 arkipäivää, 3. käsitte- lyaika 0–19 arkipäivää 1. Katselmointi 11–30 arkipäivän kulu- essa, 2. katselmointi 6–10 arkipäivän kuluessa, 3. katselmointi 5 arkipäivän kuluessa pyynnöstä	Johtava rakennustarkas- taja

10.12.2024

Myönteinen yhteistyölle	Kytkeytyminen mukaan kuntaa hyödyttäviin yhteistyötunnusteluihin - aloitteisiin tai -hankkeisiin	Tunnustelujen tai yhteistyöhön johtaneiden aloitteiden lukumäärä	1. Tunnusteluja tai aloitteita tehty 1–2 kpl, 2. tunnusteluja tai aloitteita tehty 2–3 kpl, 3. tunnusteluja tai aloitteita tehty 4 kpl tai enemmän	Elinvoimajohtaja
--------------------------------	--	--	--	------------------

10.12.2024

5.2.4 Elinvoimatoimialan johtaminen

Tilivelvollinen

Elinvoimajohtaja, hallintosuunnittelija

Yleinen kuvaus

Elinvoimatoimialan johtaminen pitää sisältää toimialajohtajan, elinvoimatoimialan hallinnon sekä palvelualueiden yhteiset kustannukset sekä yhteistoiminta-alueet. Yhteistoiminta-alueisiin kuuluvat joukkoliikenne ja maaseutupalvelut.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Elinvoimatoimialan johtamisen on tarkoitus kehittää elinvoimaorganisaatiota, toimintatapoja ja osaamista, tarjota koko ajan kehittyviä työolosuhteita kaikille työntekijöille sekä edistää toimialan henkilöstön työhyvinvointia. Kehittyvä työhyvinvointi edistää työssä viihtymistä, lisää työn tuottavuutta ja mahdollistaa näin kuntalaisten paremman palvelemisen.

Elinvoimatoimialan johtaminen tukee osaltaan kaikkia toimialan palvelualueita ja -yksiköitä. Vuoden 2025 aikana on tarkoitus edelleen panostaa talouden seurantaan, erilaisten ohjeistusten ja prosessien kuvaamiseen sekä mm. Tweb-asianhallintajärjestelmän käyttöön hyödyntäen sen ominaisuuksia yhä paremmin. Talouden seurannan ja Twebin käytön kehittämisessä korostuu yhteistyö hallintotoimialan kanssa. Tiedonhallintamallin laatiminen ja sen syventäminen jatkuu vuonna 2025, tämä työ mahdollistaa ICT-järjestelmien pitkäjänteisen kehitystyön ja mahdollisiin muutostilanteisiin varautumisen hallitulla tavalla.

Yksityistieavustuksiin on varattu 57 000 euron määräraha (ei muutosta vuoteen 2024). Maaseutupalveluihin on varattu 45 000 euron määräraha (vuonna 2024 42 000 euroa). Joukkoliikenteeseen on varattu 583 000 euron määräraha (vuonna 2024 350 000 euroa). Määräraha vuodelle 2025 on arvioitu vuoden 2023 tilinpäätöstietojen pohjalta (584 000 euroa). Lisäksi Hattula-Kiinteistöt Oy:ltä ostettaviin asumisneuvontapalveluihin on varattu 14 000 euron määräraha.

Elinvoimaohjelmassa maankäytön ja kaavoituksen asioiden edistämisen lisäksi merkittävänä kehitysalueina on toiminnan tehokkuuden ja tuottavuuden lisääminen, missä digitalisaatiolla on keskeinen rooli. Tämän lisäksi huomiota kiinnitetään verkostoitumisen ja palvelujen kehittämisen mahdollisuuksiin ja sidosryhmäyhteistyöhön. Sidosryhmäyhteistyössä ja palvelutuotannossa elinvoimatoimialan merkittäviä kumppaneita ovat mm. alkavien yrittäjien ja yritystoiminnan tukena oleva Hämeen Uusyrityskeskus Ry sekä Kiertokapula Oy, HS-Vesi Oy ja Suomen Kasvukäytävä. Yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa halutaan kehittää ja tämä tapahtuu mm. viestintää, oppilaitosyhteistyötä ja koordinoitua kehittämällä. Tarkoitusta varten kehitetään yrityskoordinaattorin tehtävänkuvaa (työllisyyspalvelut). Toiminnan kehittämisessä innovatiivisten kehitysideoiden ohella merkittävä mahdollistaja on hankerahoitus, jonka mahdollisuuksien

10.12.2024

kartoittamiseksi elinvoimatoimiala on kytkeytynyt seudulliseen Rahoitusagentti-hankeeseen. Tämän lisäksi toimialalla selvitetään aktiivisesti EU-rahoituksen mahdollisuuksia suoraan ja näihin mahdollisuuksiin nojautuen toimintatuotoissa on huomioitu tavoitteeksi asetettu 150 000 euron hankerahoitus.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Mahdollinen yhden työntekijän osa-aikaeläköityminen madaltaa henkilöstökustannuksia. Työn tehokkuutta pyritään lisäämään järjestelmäkehityksen ja esimerkiksi asianhallintajärjestelmän paremman hyödyntämisen kautta sekä järjestelmätietojen laatua parantamalla.

Esitetyt henkilöstöressurssin muutokset

Ei esitettyjä muutoksia. Mahdollinen yhden työntekijän osa-aikaeläköityminen laskee henkilöstökustannuksia.

Keskeiset tunnusluvut

	TP2023	TA2024	TA2025
tieavustusten määrä	57 000	57 000	57 000

5.2.5 Rakennetun ympäristön palvelut

Tilivelvollinen

Elinvoimajohtaja, johtava rakennustarkastaja, infrapalvelupäällikkö, maankäytöpäällikkö

Yleinen kuvaus

Infrapalvelut

Infrapalveluiden palveluyksikkö vastaa liikenneväylien, puistojen, liikuntapaikkojen, erityisalueiden ja varikkopalveluiden kehittämisestä sekä ylläpidosta. Lisäksi palveluyksikköön sisältyy vesihuolto.

Liikuntapaikkojen investointeihin ja hankintoihin liittyvä päätöksenteko on liikuntatoimen vastuulla ja niiden rakentamisesta ja hoidosta sovitaan ennalta yhteisesti infrapalveluiden kanssa. Liikuntapaikkojen hoidon tasosta, käytöstä ja periaatteista päätetään myös yhdessä liikuntatoimen kanssa.

Maankäytön palvelut

Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu sekä niihin liittyvä asiakaspalvelu ovat keskeinen ohjauksen ja kehittämisen väline kunnan toiminnassa. Maankäytön palveluyksikkö pitää sisällään myös paikkatiedon. Maapolitiikan toteutus sekä maankäytön suunnittelu, kaavoitus ja tonttipalvelut ohjaavat merkittäväällä tavalla kunnan kehittymistä. Yhdessä ne muodostavat työvälineen, joka edesauttaa kunnan perustehtävien järjestämistä sekä luo edellytyksiä kuntastrategian toteutumiselle ja kunnan elinvoimaisuuden myönteiselle kehittymiselle. Keskeinen tavoite on, että kunnassa on tarjolla laadukkaita asuin- ja yritystoiminnan

10.12.2024

tontteja monipuolisesti siten, että tonttivaranto turvaa tarjonnan pitkäjänteisesti. Maankäytön palveluiden tehtävänä on lisäksi suunnittelutarvehakemusten ja poikkeamishakemusten valmistelu.

Rakennusvalvonta

Viranomaisjaoston ja rakennusneuvontapalveluyksikön tavoitteena on edistää turvallisen, terveellisen ja viihtyisän rakennetun ympäristön muodostamista suunnitelmien, tarkastusten, neuvonnan ja ohjauksen sekä rakennustyön ja rakennetun ympäristön valvonnan ja hyvän asiakaspalvelun avulla.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Infrapalvelut

Kunta huolehtii asemakaava-alueidensa katujen ja kevyenliikenteenväylien kunnossapidosta. Hoidettavaa katuverkkoa on noin 75 km ja kevyenliikenteen väyliä noin 20 km.

Kunnallistekniikan osalta vuoden 2025 aikana on tarkoitus jatkaa hulevesijärjestelmän kehittämistä. Tähän on varauduttu investointisuunnitelmassa.

HS-Veden kanssa yhteistyössä tehtävän Katualueiden saneeraus vesihuoltoinvestointien yhteydessä -investoinnin suunnittelu on tehty vuonna 2024 (Parolantie, Viertotie, Urheilukentäntie ja Punojantie) ja hankkeen toteutus Viertotien, Urheilukentäntien ja Punojantien osalta on tarkoitus toteuttaa vuonna 2025. Tähän on varauduttu investointisuunnitelmassa. Teollisuustien kevyenliikenteenväylän peruskorjaus tehdään vuonna 2025. Tähän on varauduttu investointisuunnitelmassa.

Mierolan vanhan sillan korjaussuunnitelma on tehty vuonna 2024. Kuntotarkastuksen mukaan Mierolan vanhan sillan korjaus on tehtävä viimeistään vuonna 2026. Sillan korjaus kilpailutetaan vuoden 2025 aikana ja toteutetaan vuonna 2026. Tähän on varauduttu investointisuunnitelmassa.

Hattulantien päällystekorjauksen ensimmäinen osa toteutetaan vuonna 2025. Tähän on varauduttu investointisuunnitelmassa.

Maankäytön palvelut

Rakennus- ja paikkatietojen päivitysprojekti jatkuu vuonna 2025 suunnitellun mukaisesti. Projekti sisältää maastokäynnit kaikilla kunnan alueella sijaitsevilla kiinteistöillä sekä kattavan tietojärjestelmätietojen päivittämisen rakennus- ja paikkatietojen osalta. Tämä projekti tarjoaa merkittävän panoksen kantakartan päivittämiseen ja tukee kunnallisia teknisiä toimintoja.

Kunnassa on vireillä kymmenen erilaista kaavahanketta 18.9.2024 tilanteen mukaan. Näihin sisältyy kaksi osayleiskaavaa sekä useita asemakaavoja eri laajuuksilla. Kaavojen sisältö laaditaan eritasoisten konsulttitöiden avulla, ottaen huomioon suunnitelmien laajuus ja kunnan henkilöstöresurssit.

10.12.2024

Vuonna 2025 kaavoituksen painopisteenä on edistää vireillä olevien asemakaavojen ja yleiskaavojen prosesseja sekä saavuttaa hyväksyntä ja lainvoimaisuus niille kaavoille, joiden tilanne on riittävän edistynyt. Tämän lisäksi on olemassa selvä tarve yleiskaavoituksen laajemmalle kehittämiselle, mistä indikoi kunnan poikkeuksellisen suuri määrä poikkeamislupa- ja suunnittelutarveratkaisupäätöksiä ja eri viranomaistahojen kuten ELY-keskuksen huomion kiinnittyminen asiaan.

Kaavoitusohjelman mukaisesti yleiskaavatyö jatkuu Lehijärvi-Armijärvi osayleiskaavan ajantasaistamisella. Työn on suunniteltu alkavan vuonna 2025 ja valmistuvan vuonna 2026. Yleiskaavatyön kokonaiskustannukset jakautuvat kahdelle vuodelle ja perustuvat hehtaarihinnotteluun, joka on arvioitu Lepaan suunnan osayleiskaavatyön pohjalta. Tarkkojen kustannusten arvioiminen voi kuitenkin olla haastavaa, koska selvitystarpeet ovat vaikeat ennakoita johtuen kaava-alueen suuresta pinta-alasta ja työn laajuudesta, kuten havaittiin Lepaan suunnan osayleiskaavatyössä.

Vuonna 2025 käynnistetään esitutkimuksia, joilla selvitetään 82-416-7-81-0-0 alueyksikön soveltuvuutta asuinalueeksi. Kunta omistaa Teollisuustien eteläpuolella sijaitsevan peltoalueen, joka keskeisten alueiden osayleiskaavan mukaan on asemakaavoitettava pientalovaltaiseksi asuinalueeksi. Kunnan rakennetun ympäristön kehittämiseksi pitkäjänteinen maanhankinta on olennaista.

Uuden mahdollisen henkilöresurssin rekrytointi tulee olemaan avuksi valmistelutyön määrällisten ja laadullisten haasteiden ratkaisemisessa sekä RYHTI-lain asettamien uusien tiedonhallinta-, raportointi- ja tietojärjestelmävelvoitteiden täyttämässä. Uuden henkilön tuella pyritään edistämään toiminnan kokonaisvaltaista tehokkuutta ja varmistamaan, että resurssit, mukaan lukien konsultointipalveluja, hyödynnetään mahdollisimman optimaalisesti.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan toiminnan painopiste säilyy lakiperusteisten palvelujen tuottajana. Muutokset toiminnassa liittyvät keskeisesti lainsäädännöllisiin muutoksiin lupaprosesseissa ja valvonnassa vuoden 2025 alussa voimaanastuvan RYHTI-lainsäädännön velvoittamana.

Rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksutuottojen on ennakoitu vuonna 2025 olevan 80 000 euroa (vuoden 2024 talousarviossa 160 000 euroa).

Hämeenlinnan kaupungilta ostettaviin ympäristönsuojelupalveluihin on varattu 75 000 euron määräraha (ei muutosta vuoteen 2024). Hämeenlinnan kaupungilta ostettaviin ympäristöterveydenhuollon palveluihin on varattu 174 000 euron määräraha (talousarviossa 2024 90 000 euroa).

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Infrapalvelut

10.12.2024

Infrapalveluiden talouden tasapainottamiskeinot tarkoittavat käytännössä palveluasteen alentamista. Kaikki infrapalveluiden vastuulle kuuluvat hoidettavat kohteet tullaan kartoittamaan, niiden käyttöaste ja tarvetta vasten peilattava tarkoituksenmukaisuus tullaan arvioimaan järjestelmällisesti, mikä edelleen mahdollistaa kohteiden eli palveluvalikoiman luokittelun ja kustannustehottomista kohteista joko luopumisen kokonaan tai niiden järjestelyn uudella tavalla.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta tekee tiivistä yhteistyötä ICT-palvelualueen kanssa toiminnan ja rakennusvalvonnan perustietojärjestelmän (Trimble) kehittämiseksi. Digitaalisen toimintakulttuurin kehittyminen, digitaalisten työkalujen tehokas käyttö, tarkoituksenmukaiset prosessit, selkeät ohjeistukset ja neuvonta vähentävät työmäärää siten, että rakennusvalvonta tuottaa laadukkaat palvelut asiakkaille kolmen henkilön voimin. Tiimityöskentelyä kehitetään.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Rakennusvalvonta

Nykyinen määräaikaisen lupainsinöörin toimi päättyy vuoden 2024 lopussa. Näin ollen palveluyksikön henkilöstömäärä vähenee neljästä kolmeen työntekijään. Toimenpide on osa talouden sopeutustoimia.

Maankäytön palvelut

Maankäytön palveluiden henkilöresursointi on keskeinen muutostekijä asiantuntijaosaamiseen perustuvalla palvelualueella. Elinvoimalautakunta päätti 5.9.2024 kokouksessaan, että elinvoimatoimiala selvittää ja määrittää kokonaan uuden ja palvelualueen tarpeita vastaavan toimenkuvan tehtäväsältöineen maankäytön palvelut -palveluyksikköön. Mahdollinen uusi resurssi toimii maankäyttöasiantuntijana maankäytön palvelujen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi vuoden 2025 alussa voimaan astuvan alueidenkäyttölain vaatimuksiin näin valmistautuen ja vastaten. Nykyisen määräaikaisen maankäyttöasiantuntijan osa-aikainen toimi loppuu vuoden 2024 lopussa.

10.12.2024

Infrapalvelut

Keskeiset tunnusluvut

	TP2023	TA2024	TS2025
hoidettavat kaavatiet (m)	76 000	76 000	76 000
hoidettavat kevyen liikenteen väylät (m)	21 000	21 000	21 000
leikkipuistot (lkm)	17	17	17
hoidettavat urheilukentät (lkm)	19	19	19
uimarannat (lkm)	5	5	5
venepaikat (lkm)	143	143	143

Maankäytön palvelut

Maankäyttö	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Valmistuneet (lkm)			
asemakaavat	3	2	2
ranta-asemakaavat	1	1	1
yleiskaavat	0	1	1
Uudet rakennuspaikat			
Tonttivaranto (lkm)			
pientalopaikat	60	80	80
rivialopaikat	16	10	10
elinkeinorakennuspaikat	20	24	24

Maankäyttö	TA 2023	TS 2024	TA 2025
Valmistuneet (lkm)			
asemakaavat	3	2	2
ranta-asemakaavat	1	1	1
yleiskaavat	0	1	1
Uudet rakennuspaikat			
Tonttivaranto (lkm)			
pientalopaikat	60	80	80
rivialopaikat	16	10	10
elinkeinorakennuspaikat	20	24	24
Pohjakartta			
pohjakartan uusinta (ha)			

10.12.2024

Kunnan maa- ja metsäomaisuus	TA2023	TS2024	TA2025
peltoa (ha)	75	75	75
metsää (ha)	420	420	420
puun myynti (m ³)	1500		660
Yksitystiet			
tieavustusten määrä			

Rakennusvalvonta

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
rakennus- ja toimenpideluvat (lkm)	173	200	100
katselmuksset (lkm)	422	600	400

5.2.6 Kiinteistö- ja tukipalvelut

Tilivelvollinen

Kiinteistöpäällikkö, ateriapalveluesimies, siivoustyönjohtaja

Yleinen kuvaus

Kiinteistö- ja tukipalveluiden toimialue vastaa kunnan kiinteistö-, siivous- ja ateriapalveluista. Kiinteistöpalvelut vastaavat kunnan kiinteistöjen ylläpidosta, rakennuttamisesta ja rakentamisesta, peruskorjauksesta sekä teknisestä kunnossapidosta. Tukipalveluiden tavoitteena on toimia kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti ammattitaitoisen ja monipuolisen henkilöstön voimavarat yhdistäen. Siivouspalvelut vastaavat kunnan toimitilojen puhtaudesta ja viihtyvyydestä. Ateriapalvelut vastaavat kunnan koulujen ja päiväkotien aterioiden tuottamisesta sekä henkilöstön ateriapalveluista. Ateriapalveluiden valmistuskeittinä toimii Parolan koululla sijaitseva keskuskeittiö.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Kiinteistöpalvelut

Parolan kampus, vaihe 2:sen rakentaminen on tarkoitus käynnistyä vuoden 2025 aikana, hankkeen kesto noin kaksi vuotta.

Kiinteistöjen osalta jatketaan kunnan omien kiinteistöjen rakennus- ja teknisten piirustusten digitalisoimista, mitä hyödynnetään kuntokartoituksissa, kiinteistöohjelman laadinnassa ja mahdollisten myöhempien korjaus- ja saneeraussuunnitelmien laadinnassa.

VENI Energia Oy on kilpailuttanut Hattulan kunnan sähköenergian hankinnan. Kilpailutuksella on saatu energian hinta ennustettavaksi. Energian hinta on myös pysynyt kohtuullisena.

10.12.2024

Pappilanniemen kunnanvirastorakennuksen käyttötarkoituksen muutosta on kartoitettu vuonna 2024 kunnan myöhempiä tilatarpeita varten.

Kunnan ulospäin vuokraamien tilojen vuokratuottojen ennakkoidaan tulevan vähenevän merkittävästi vuosien 2026–2027 aikana johtuen hyvinvointialueen (OmaHäme) omista toimitilajärjestelyistä. Mahdollisille vapautuville tiloille uusien vuokralaisten löytyminen on haasteellista ja asia tulee huomioida tulevassa taloussuunnittelussa.

Siivouspalvelut

Toiminnan painopiste vuodelle 2025 on työkyvyn ja -hyvinvoinnin ylläpitotoimissa. Työn mitoituksiin keskittyminen ja työn oikea-aikainen tekeminen henkilöstöresurssien mukaisesti on keskiössä.

Ateriapalvelut

Toiminnan painopiste vuodelle 2025 keskittyy ensisijaisesti sivistyksen ja varhaiskasvatuksen ruokapalveluiden tuottamiseen. Toiminnan keskittäminen vain sivistyksen ja varhaiskasvatuksen asiakkaisiin antaa mahdollisuuden uusien ruokalistojen suunnitteluun kohdennetusti näille asiakasryhmille ravitsemus- ja ruokasuositusten mukaisesti määrärahojen puitteissa.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Kiinteistöpalvelut

Rakennusten lämmityskausien aikaisia lämpötiloja tullaan tarkkailemaan ja vähällä käytöllä olevien tilojen lämpötilaa tullaan laskemaan. Vanhojen valaisimen vaihtoa tullaan jatkamaan, jotta sähköenergian kulutusta saadaan edelleen laskemaan.

Ateriapalvelut

Talouden tasapainottamiseen/säästöihin ateriapalveluilta olisi yhden työntekijän eläköityminen 06/2025, jonka tilalle ei palkattaisi uutta, säästö n. 50 000 €/vuosi.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Kiinteistöpalvelut

Ei esitetä muutoksia. Lomasijaistus on huomioitu henkilöstökuluissa.

Ateriapalvelut

Ateriapalveluissa henkilöstöresursseissa tulevia muutoksia vuodelle 2025 on yksi eläköityminen, tämän tilalle ei palkata uutta.

Siivouspalvelut

Siivouspalveluissa ei esitetä muutoksia henkilöstöresursseihin.

10.12.2024

Keskeiset tunnusluvut*Kiinteistöpalvelut*

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Kunnossapidettävät ja hoidettavat kiinteistöt (m²)	30 000	30 000	31 400

Vuoden 2025 luvussa on huomioitu kampus, vaihe 1- hankkeen myötä lisääntyneet neliöt.

Siivous- ja ateriapalvelut

	TP 2023	TA 2024	TA 2025
siivottava ala (m²)	29 500	29 500	29 500
valmistettavat ateriat (lkm)	175 000	475 000	496 000

5.2.7 ICT-palvelut

Tilivelvollinen

Tiedonhallintapäällikkö

Yleinen kuvaus

Palvelualue vastaa kunnan ICT-palveluista ja tiedonhallinnasta sekä niiden koordinoinnista yhdessä ulkoisten palveluntarjoajien kanssa. Kunta toimii sopimukseen ja vastuunjakoihin perustuvassa yhteistyössä mm. Kuntien Tiera Oy:n kanssa sekä hallinnoi suoraan osaa ohjelmistoista sekä verkoista verkko- ja ohjelmistotoimittajien kanssa. Palvelualue vastaa kunnan ICT-toiminnan kokonaiskehittämisestä.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Vuoden aikana arvioidaan ulkoistuksella tuotetut palvelut ja mahdolliset vaihtoehdot, jolla saavutetaan kunnan tarvitsema palvelutaso. Arvioinnissa voidaan käyttää ulkopuolista asiantuntijatahoa. Keväällä tehdään uusi ICT-palvelukysely ja käyttäjiltä saadun palautteen pohjalta käydään kehityskohteista keskustelu palveluntarjoajan kanssa.

Parolan uutta lukiorakennusta ollaan käyttöönottamassa syksyllä 2025. Tästä seuraa muutoksia tietoverkkoihin ja -laitteisiin, kun toiminnasta vastaa KK Tavastia. Muutoksia on odotettavissa myös lukion nykyisin käyttämien tilojen vapautuessa muuhun käyttöön. Muutosten vaikutusta voidaan arvioida vasta kun suunnitelmat ovat selvillä.

Hämeenlinnan seudulla on usean kunnan ja organisaation muodostama seudullinen Microsoft-tenantti, joka on ollut toiminnassa vuosikymmenet. Yhteenliittymän osapuolilla on ollut aika ajoin halukkuutta muuttaa rakennetta tai lisensitasoja, josta voi seurata kokonaisuuteen sellaisia muutoksia, joista muodostuu kustannuksia.

10.12.2024

Kunta on ilmoittautunut mukaan Hanselin järjestämään teleoperaattoripalveluiden yhteishankintaan. Kilpailutuksen täytäntöönpanon tai vähintään täytäntöönpanoon valmistautumisen odotetaan tapahtuvan vuoden 2025 aikana.

Vuoden 2024 lopussa toteutettiin pilotti tiedonhallintamallin laatimisesta yhdellä kunnan kohdealueella. Tiedonhallintalain vaatimien kuvauksia laatimista jatketaan kaikille kunnan kohdealueille.

Tietoturvaohjeistuksien jalkauttamista jatketaan ja osallistutaan DVV:n Digitaalisen turvallisuuden kehittämisen pilotointiin sekä valtakunnallisiin tietoturva-harjoituksiin.

Vuoden 2025 aikana selvitetään sähköisen arkistoinnin vaihtoehtoja ja edellytyksiä sähköisessä muodossa olevan aineiston arkistoinnille. Samalla selvitetään mitä paperilla olevaa aineistoa kannattaa digitalisoida ja miten.

RYHTI-lainsäädännön järjestelmävaatimusten ja ICT-infrapalveluiden uudelleenjärjestelyyn ja kehittämiseen on varauduttu talousarviovuonna 125 000 euron määrärahalta.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Tiedonhallintamallin kuvaukset tuovat valmistuttuaan esille riippuvuuksia ja kokonaiskuvan kunnan palveluista, prosesseista, tietojärjestelmistä ja tietovarannoista sekä näiden välisistä yhteyksistä. Näiden avulla on mahdollista löytää tehokkuutta parantavia ja kustannuksia pienentäviä ratkaisuja.

Kunta on ulkoistanut käyttötuen, lähituen, laitteiden elinkaaripalvelut, laitehallinnan sekä teknisen tietoturvan palvelutoimittajalle. Sopimuksen ja vastuunjaon läpikäymällä voi olla mahdollista löytää kustannustehokkuutta.

Vuoden 2025 aikana ICT-infrapalvelujen tuottamisen strategian kirkastamiselle on olemassa tarve kuten myös toimintojen uudelleenjärjestelyn vaihtoehtojen kartoittamiselle. Palvelujen tuottamisen kustannustehokkuus vaatii kriittistä arviointia.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Ei esitetä muutoksia.

Keskeiset tunnusluvut

	TA2024	TA2025
Työasemia (lkm)	303	320
Puhelinliittymiä (sis. laiteliittymät) (lkm)	310	280
Koulujen Chromebookit (lkm)	1086	1060
Tabletit (lkm)	81	80
Monitoimilaitteet ja tulostimet (lkm)	40	40
Tietoliikennekytkimet ja tukiasemat (lkm)	245	245

10.12.2024

5.2.8 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Tilivelvollinen

Kulttuuripalvelupäällikkö

Yleinen kuvaus

Kulttuuripalveluihin kuuluvat kunnan kulttuuritoimi ja kirjastopalvelut. Kirjastopalvelut pyritään tarjoamaan kaikille kuntalaisille laadukkaina ja tavoitettavina asuinpaikasta, iästä tai muista seikoista riippumatta. Hattula on osa Vanamo-kirjastoja, johon kuuluu lisäksi Hämeenlinna ja Janakkala. Kirjastopalveluihin kuuluu pääkirjaston lisäksi kirjastoauto, joka varmistaa mm. sivukoulujen (Pekola, Lepaa, Nihattula) kirjastopalveluiden toteutumisen.

Kunnan kulttuuritoimi järjestää kunnan viralliset juhlallisuudet sekä muuta kulttuuritarjontaa kaikille kuntalaisille. Kulttuuritoimi pyrkii tekemään laajasti yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Vuoden 2024 lopulla otetun kirjastojärjestelmän vakauttaminen ja saaminen täyteen hallintaan alkuvuoden 2025 aikana. Uusi järjestelmä on aikaisempaa järjestelmää kalliimpi ratkaisu, joten pyritään etsimään säästöjä muista kohteista, jotta se ei taloudellisestikaan tule kuormittamaan liikaa.

Koska vuosi 2024 oli melko hektinen mm. valtakunnallisen e-kirjaston järjestelmävaihdoksen takia, paneudutaan kirjastopalveluissa vuonna 2025 erityisesti peruspalveluihin (mm. kirjaston asiakkaat, koulu- ja vaka-yhteistyö) sekä pyritään hyvällä tiedottamisella saamaan asiakkaiksi lisää sellaisiakin kuntalaisia, joille kirjastopalvelut eivät vielä ole jatkuvassa käytössä.

Verkkomaksamisen mahdollisuutta selvitetään yhdessä muiden Vanamo-kirjastojen kanssa ja siihen on varauduttava myös budjetissa. Verkkomaksaminen ei välttämättä tule lisäämään kirjaston tuottoja, mutta se lisää asiakkaiden helpoutta hoitaa maksunsa ja välttää lainauskieltotilanteita.

Kulttuuripalveluiden suurin tapahtuma on vuosittaiset Hattula-Päivät kesäkuun alussa. Muuten kulttuuripalvelut pyrkivät toteuttamaan joitakin tapahtumia kaikenikäisille kuntalaisille.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Kirjasto- ja kulttuuripalveluilla pienenä palvelualueena ei suurien säästöjen tekeminen ole mahdollista, mutta palvelualue pyrkii tarkastelemaan mm. seuraavia aineistoja:

- Kirjaston maksuja nostetaan 21.11.2024 alkaen
  - myöhästymismaksu: 0,10 €/vrk à 0,20 €/vrk

10.12.2024

- o noutamattoman varauksen maksu käyttöön 1,00 €/ nide
  - o kaukopalvelumaksu 6,00 € + lähtevän kirjaston kulut à 8,00 €/ nide
- Vähennetään lehtien tilaamista muutamalla lehdellä sen mukaan, miten niitä on saatavilla Valtakunnallisessa e-kirjastossa. Säästövaikutus n. 1000 €.
  - Elokuvia lainataan Hattulan kirjastosta paljon ja niiden lainaus on vähentynyt verrattain vähän, vaikka tarjolla on erilaisia suoratoistopalveluja. Olemme halunneet ylläpitää hyvää dvd-kokoelmaa, koska ne houkuttelevat asiakkaita kirjastoomme myös naapurikaupungeista. Vähennämme tätä määrärahaa n. 1000 €:lla.
  - Kirjastoa ei mielellään pidetä kokonaan kiinni kesäaikaan lyhyttäkään ajanjaksoa, koska asiakkaita kyllä kesäaikaan riittää. Koska sijaisjärjestelyt ovat joka kesä vähän haastavia, niin mikäli on tiukkaa taloudellisestikin, otamme tämänkin mahdollisuuden tarkasteluun. Mahdollinen sopiva sulku voisi olla juhannuksen jälkeen 20. – 29.6.2025
  - Kirjastoautosta pienempään palveluautoon (mahdollisesti yhteinen useamman toimialan kanssa) siirtyminen vuosien 2026–2027 aikana. Kirjastoautotarve arvioidaan vuoden 2025 aikana.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Ei esitetä lisäyksiä/vähennyksiä henkilöstöön.

Keskeiset tunnusluvut

Kirjaston kokonaislainaus: 119 599 (2022: 114 348) lainaa

Kirjastokäyntejä yhteensä: 66 361 (2022: 56 663) käyntiä

Asiakkaiden lukumäärä: 5289 (2022: 5362) asiakasta

5.2.9 Työllisyyspalvelut

Tilivelvollinen

Palvelupäällikkö

Yleinen kuvaus

Hattulan kunnan työllisyyspalveluiden tehtävänä on tarjota kuntalaisille työllistymistä edistäviä palveluita, kehittää työllistymisprosesseja yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa sekä auttaa alueen yrityksiä ja työnantajia työllistämiseen liittyvissä asioissa. Työllisyysdenhoito kohdistuu erityisesti pitkään työnhakijoina / työttömänä olleisiin työikäisiin kuntalaisiin. Tavoitteenamme on edistää hattulaisten työnhakijoiden työllistymistä, kouluttautumista ja kuntoutumista sekä tarjota osaavaa työvoimaa alueen yrityksille.

Työllisyyspalvelut vastaavat kunnan palkkatuki- ja velvoitetöytäilyä edistävistä ja myöntävistä työllisyysseteleistä ja kuntalaisia pitkään työttömänä olleiden kuntalaisten palkkaamiseen. Työllisyyspalveluihin kuuluu myös nuorten työpajatoiminta, jonka toiminta on suunnattu 17–29-vuotiaille hattulalaisille nuorille. Toimintaan sisältyy muun muassa koulutukseen ja työelämään aktivoimista, nuorten elämäntaitojen vahvistamista ja sosiaalisten taitojen tukemista.

10.12.2024

Hattulan kunta on ollut mukana Hämeenlinnan seudun työllisyyden kuntakokeilussa yhdessä Hämeenlinnan ja Janakkalan kanssa ajalla. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilu alkoi 1.3.2021 ja on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti päättymässä 31.12.2024. TE-palvelut siirtyvät kuntien tehtäväksi ja valtion työ- ja elinkeinotoimistot, eli TE-toimistot, lakkautetaan 1.1.2025 alusta lukien. Kunnille siirtyy pääosa nykyisin TE-toimiston vastuulla olevista henkilöasiakasta ja yrityspalveluista. Hämeenlinnan kaupunki toimii jatkossa vastuukuntana järjestäen lakisääteiset palvelut koko TyöHämeen työllisyysalueella, johon Hämeenlinnan lisäksi kuuluvat Hattula, Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä. Lakisääteiset työnhakijapalvelut toteutetaan lähipalveluna ja työllisyyspalveluiden viranhaltijat toimivat jatkossakin työvoimaviranomaisen tehtävissä.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Työvoimapalveluiden siirtyminen valtiolta kuntiin

Työllisyyspalvelut ja entistä laajemmat elinkeinopalvelut ovat jatkossa palvelukokonaisuus kuntien muiden lakisääteisten palveluiden joukossa. Kunnat voivat järjestää myös muita työllisyyspalveluihin liittyviä täydentäviä palveluita. TE-palveluiden uudistuksella tavoitellaan palvelurakennetta, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työnhakija-asiakkaan nopeaa työllistymistä. Lisäksi tavoitteena on lisätä työ- ja elinkeinopalveluiden monipuolisuutta, tuottavuutta, saatavuutta ja vaikuttavuutta. Vuoden 2025 keskeisimpänä painopistealueena ja muutostekijänä tulee olemaan TE-toimiston vastuulla olevien henkilöasiakasta ja yrityspalveluiden siirtyminen TyöHämeelle, toiminnan käynnistäminen ja sen kehittäminen. Työllisyyspalveluiden henkilöstöresurssien kohdentaminen entistä laajemmin kunnan omien palveluiden kehittämiseen. Jatkossa palveluiden tulee olla kustannustehokkaita ja kestoaltaan lyhyitä, koska niillä on suora vaikutus kunnan osarahoittamiin työttömyysetuuksiin.

Palkkatukityöllistäminen

Työllisyyspalveluiden tehtäviin on kuulunut veloitetyöllistäminen ja kunnalle palkkatukityöllistäminen. Veloitetyöllistäminen lakkautettiin syyskuussa 2024 ja kuntien mahdollisuudesta jatkossa käyttää palkkatukea pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen ei ole vielä linjattu. Todennäköisesti jatkossa kuntien mahdollisuutta palkkatukityöllistämiseen rajataan tuntuvasti tai mahdollisuus poistuu kokonaan. Talousarviota laadittaessa ei myöskään ole tietoa vielä linjauksista palkkatuen maksatuksista vuonna 2024 tai aiemmin alkaneisiin palkkatukisiin, jotka jatkuvat vuodelle 2025. Riskinä on, että palkkatukea ei makseta vaan palkkakustannukset jäävät kokonaisuudessaan kuntien maksettavaksi.

Kuntien työmarkkinatukien laajentunut maksuosuus

Lain tasolla kunnille on luotu rahoitusmalli, jonka tavoitteena on kannustaa kuntia kehittämään edelleen toimintaansa työllisyyttä edistäväksi. TE-palvelut 2025 -uudistuksessa kuntien vastuuta työttömyysturvan rahoituksesta laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa sekä ansio-päivärahaa. Laajeneva rahoitusvastuu kompensoidaan kunnille erillisellä valti-

10.12.2024

onosuuden lisäyksellä. Työnhakija-asiakkaiden työttömyysturvan rahoitusvastuu alkaa yli 100 päivää kestäneen työttömyyden osalta. Rahoitusvastuun suuruus on prosentuaalinen ja se on 10 prosentista 50 prosenttiin työttömyyden keston mukaan. Kannustava rahoitusmalli tuo entistä suurempaa vastuuta työllisydenhoidon kustannuksista. Työnhakijoiden aktivoiminen palveluihin ei enää poista maksuvelvoitetta. Ainoastaan työnhakijoiden työllistymisestä ja työttömyysjaksojen lyhenemisestä kunta hyötyy taloudellisesti.

Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen

Nuorten työpajatoiminnassa tullaan kehittämään ryhmämuotoisia palveluita tukemaan nuorten tarpeita sekä työllisyyspalveluiden toimintaa. Lisäksi nuorten työpajatoiminnalla tullaan kehittämään yritys- ja oppilaitosyhteistyötä. Yrityksiin suuntautuva yhteistyö tulee keskittymään etenkin hattulaisiin yrityksiin.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Talouden tasapainottamistoimia on haastavaa tässä vaiheessa esittää, työllisyyspalveluihin on ensi vuonna tulossa niin kokonaisvaltaisia muutoksia, joiden kaikkia vaikutuksia ei vielä pysty arvioimaan. Ensi vuoden loppuun mennessä tulee kuitenkin 1 määräaikainen työsuhde päättymään. Nuorten työpajalla selvittää mahdollisuutta halvempaan leasing-autoon.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Nykyiseen henkilöstöresurssiin ei esitä muutoksia vuodelle 2025. Työllisyyspalveluissa on 1 määräaikainen omavalmentaja, jonka työsuhde on päättymässä 31.12.2024, määräaikaiselle työsuhteelle haetaan jatkoa ajalle 1.1.2025-31.12.2026 työkykyvalmentaja nimikkeelle, perusteena jatkolle on riittävän kuntaosaaminen ja asiakasprosessien turvaaminen sekä työttömyysetuuksien kuntaosuuksien hillitsemätön kasvu ehkäiseminen TE25- uudistuksen siirtymävaiheen ajan.

Keskeiset tunnusluvut

Työttömyysturvan kuntaosuudet
Työttömyyden kesto
Yleinen työttömyys ja laaja työttömyys
Nuorten työttömyys
Nuorten määrä työpajatoiminnassa

5.3 Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Yleinen kuvaus

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisuudessa on sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto, varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut sekä liikunta- ja nuorisopalvelut ja kuntayhteistyö.

Tiiviillä ja hyvällä yhteistyöllä aikaansaadaan ennaltaehkäisevää, varhaista puutumista tukevaa, oikea-aikaista ja suunnitelmallista palvelua asiakkaan hyväksi. Lisäksi voimavaroja yhdistämällä saavutetaan myös kustannustehokkuutta.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

5.3.1 Määrärahat

SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA	TP 2023	TA 2024	TA2025	Muutos%
TOIMINTATUOTOT	1 632 092	1 112 600	1 162 200	4,46 %
Myyntituotot	524 511	345 000	420 000	21,74 %
Maksutuotot	637 596	508 500	520 500	2,36 %
Tuet ja avustukset	455 917	245 100	212 200	-13,42 %
Muut toimintatuotot	14 069	14 000	9 500	-32,14 %
TOIMINTAKULUT	-14 927 407	-15 576 511	-16 231 015	4,20 %
Henkilöstökulut	-11 460 432	-11 637 511	-12 166 625	4,55 %
Palvelujen ostot	-2 310 255	-2 723 550	-2 868 850	5,33 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-282 583	-285 700	-285 900	0,07 %
Avustukset	-682 119	-677 000	-669 000	-1,18 %
Muut toimintakulut	-192 018	-252 750	-240 640	-4,79 %
TOIMINTAKATE	-13 295 315	-14 463 911	-15 068 815	4,18 %

Ulkoinen toimintakate palvelualueittain

Toimintakate (ulkoinen)	TP 2023	TA2023	TA2025
SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA	-13 295 315	-14 463 911	-15 068 815
Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto	-837 912	-712 519	-920 570
Esi- ja perusopetus	-8 060 013	-8 133 425	-8 171 060
Varhaiskasvatus	-5 050 811	-4 856 810	-5 176 339
Liikunta, nuoriso ja kuntalaisyhteistyö	-736 252	-761 156	-800 846

5.3.2 Henkilöstö

Lukumäärään lasketaan mukaan vakituinen henkilöstö sekä muut määräaikaiset kuin sijaiset.

Ammattinimike	09/2024	2025
Avustaja päivähoitossa	7	7
Englannin kielen lehtori	3	3
Erytisavustaja	1	1
Erytislukanopettaja	4	4
Erytislukanopettaja / mukautettu	1	1
Erytislukanopettaja/erityisopettaja	4	4
Erytisopettaja, laaja-alainen	5	5
Hallintosihteeri	0,8	0,8
Hankekoordinaattori	0,6	0,6
Hyvinvointipäällikkö	0,8	1
Historian ja yhteiskuntaopin lehtori	1	1
Hyvinvointikoordinaattori	1	1
Kouluisäntä/vahtimestari	2	2
Kouluohjaaja	5,1	5,1
Koulupsykkari	1	1
Kotitalouden lehtori	1	1
Liikunnan lehtori	2	2
Liikuntakoordinaattori	1	1
Liikuntapäällikkö	1	1
Luokanopettaja	30	30
Matemaattisten aineiden lehtori	3	3
Nuoriso-ohjaaja	1	1
Nuorisotyöntekijä	3,5	3,5
Opinto-ohjaaja	1	1
Palvelusuunnittelija	1	1
Perhepäivähoitaja	1	1
Peruskoulun ja lukion yhteinen lehtori	1	1
Peruskoulun lehtori	4	4
Perusopetuksen erityislukanopettaja	1	1
Rehtori	2	2
Sivistyksen sihteeri	1	1
Sivistys- ja hyvinvointijohtaja	1	1
Tekstiilityön lehtori	1	1
Toiminnanohjaaja (Punojankulma)	0,7	0,7
Toimistos sihteeri	1	1
Tuntiopettaja (päätoiminen)	7,9	7,9

10.12.2024

Tuntiopettaja (sivutoiminen)	1	1
Uskonnon lehtori	1	1
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen päällikkö	1	1
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aluepäällikkö	1	1
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagoginen asiantuntija	1	1
Varhaiskasvatuksen avustaja	0,8	0,8
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	4	4
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	52,5	52,5
Varhaiskasvatuksen opettaja	23,3	23,3
Varhaiskasvatuksen sihteeri	1	1
Viestintäsihteeri	0,4	0,4
Yläasteen ja lukion yhteinen lehtori	6	6
Äidinkielen ja kirjallisuuden lehtori	2	2
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala yhteensä	198,40	198,60

5.3.3 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Strateginen pää- määrä	Toiminnallinen tavoite 2024	Mittari	Mittarin käyttö (tähdet)	Vastuu
Hyvinvoiva kuntalainen	Hattulan koulu-PT -hankkeen tavoitteena on kuvata Move-prosessit ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia uudella liikuntaneuvonnalla. Movemittauksien laaja-alainen hyödyntäminen käytäntöön.	Move-mittaukset ja kouluterveyskyselyn tulokset kansallisella tasolla. Liikuntaneuvonnan asiakasmäärä ja palautteet.	1. alle kansallisen tason 2. kansallisella tasolla 3. kansallista tasoa parempi	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, palvelualuepäälliköt, rehtorit ja koulunjohtajat
	Vakiinnutetaan aikuisväestön liikuntaneuvontapalvelut budjettivaroin 1.1.2025 alkaen hanketuen loppuessa. Resursilla toteutetaan myös senioriliikunta ja ohjatut liikuntaryhmät.	Liikuntaneuvontapalvelun asiakkuuksien määrä.	1. alle 40 2. 40–60 asiakasta 3. yli 60 asiakasta	
	Hattulan kunnan hyvinvointisuunnitelman mukaisesti varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa järjestetään kouluruokailu valtakunnallisten ohjeiden ja suositusten mukaisesti, ohjataan erityisesti kouluikäisiä oppilaita osallistumaan kouluruokailuun ja kasvatetaan terveellisiin elämäntapoihin. Tarkoitus on vaikuttaa myös yläkouluikäisten ylipaino-ongelmaan.	Kaikkien varhaiskasvatusryhmien ryhmävasuissa on kirjattuna kasvattajien toimintatavat terveellisen, turvallisen ja sensitiivisen ruokailuhetken toteuttamiseksi. Toimintatapojen tulee olla uusien ruokailukasvatuseriaatteiden mukaiset.	1. toteutunut alle 30 % 2. toteutunut 31–95 % 3. toteutunut yli 95 %	Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, palvelualuepäälliköt, varhaiskasvatuksen esihenkilöt, rehtorit ja koulunjohtajat, ateriapalvelupäällikkö
		Kouluterveyskyselyn tulokset kouluruokailun osalta		

10.12.2024

	Yhteistyö ruokapalveluiden kanssa, jotta saadaan lasten ja nuorten näkemykset ruokailusta ja kehittämistarpeista.	Varhaiskasvatuksessa järjestetään kasvattajien ja ruokapalvelun välinen tiedonvaih-topalaveri, missä tuodaan esille lasten ajatuksia ruokailuista ja kehittämistarpeista.	1. alle kansallisen tason 2. kansallisella tasolla 3. kansallista tasoa parempi	
		Perusopetuksessa asiakasy-sely.	1. ei ole toteutunut 2. toteutunut osin 3. toteutunut lasten ja nuorten palveluissa	Sivistys- ja hyvinvointi-johtaja, palvelualuepääl-liköt, varhaiskasvatuk-sen esihenkilöt ja ate-riapalvelupäällikkö
Kestävä kehitys	Kestävän kehityksen mukaiset valinnat ja myönteinen suhtautuminen tulevaisuuteen.	Kasvattajat ja opettajat teke-vät työssään kestävä kehityksen mukaisia ratkaisuja ja omalla esimerkillään luovat lapsille ja nuorille myönteistä tulevaisuudenkuvaa. Kouluterveyskyselyn tulokset.	1. alle kansallisen tason 2. kansallisella tasolla 3. kansallista tasoa parempi	Sivistys- ja hyvinvointi-johtaja, palvelualuepääl-liköt, opetus- ja kasvatushenkilöstö, rehtorit ja koulunjohtajat
	Pyritään käyttämään kierrätettyjä ja kierrätettäviä materiaaleja/kalusteita sekä pidetään huolta sekä rakennetusta että luonnonympäristöstä ja irtaimistosta.	Varhaiskasvatuksessa toteutetaan keväällä 2025 kierrätysviikko. Viikko toteutetaan lasten kanssa ja teemana on leluista, oppimisympäristöistä sekä luonnonympäristöstä huolehtiminen	1. toteutunut vähän 2. toteutunut jatkuvasti 3. toteutuu aina	Sivistys- ja hyvinvointi-johtaja, palvelualuepääl-liköt, opetus- ja kasvatushenkilöstö, rehtorit ja koulunjohtajat
	Ruokahävikin vähentäminen lasten osallisuutta lisäämällä	Kaikissa varhaiskasvatusryhmissä seurataan lasten kanssa toiminnallisin menetelmin ruokahävikkiä keväällä ja syksyllä toteutetulla teemaviikoilla. Toiminta kirjataan pedanettiin huoltajille näkyväksi ja samalla heitä osallistaen. Talojen liary-vastaavat suunnittelevat teemaviikkojen sisällön.	1. toteutunut alle 30 % 2. toteutunut 31–95 % 3. toteutunut yli 95 %	Sivistys- ja hyvinvointi-johtaja, palvelualuepääl-liköt, varhaiskasvatuk-sen esihenkilöt
	Kaikissa sivistyksen ja hyvinvoinnin palveluissa kaikilla toiminnan tasoilla kiinnitetään huomiota vastuullisten ratkaisujen ja päätösten tekemiseen.	Hankinnat, rakentaminen, asiakas- ja kuntalaiskyselyt, osallisuus ja vaikuttaminen. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan keväällä 2025 asiakastyytyväisyyskysely.	1. toteutunut vähän 2. toteutunut jatkuvasti 3. toteutuu aina	Sivistys- ja hyvinvointi-johtaja, palvelualuepääl-liköt, opetus- ja kasvatushenkilöstö, rehtorit ja koulunjohtajat
Turvallinen ympäristö	Palveluverkkoon ja rakentamiseen liittyvien tarpeiden esillä pitäminen	Tilojen ja oppimisympäristöjen tarkoituksenmukaisuus ja terveellisyys, liikuntapaikkojen sekä varhaiskasvatusyksiköiden ja koulujen piha-alueiden tarkoituksenmukaisuus ja turvallisuus	1. tarkastuksissa esille tulleet kehittämistarpeet korjattu alle 50 % 2. tarkastuksissa esille tulleet kehittämistarpeet korjattu yli 50 % 3. tarkastuksissa esille	Sivistys- ja hyvinvointi-johtaja, palvelualuepääl-liköt, infrapalvelupääl-likkö

10.12.2024

			tulleet kehittämistarpeet korjattu kaikki	
	Laaditaan yksikkökohtaiset suunnitelmat		1. ei ole aloitettu 2. laadittu osaan yksiköistä 3. laadittu kaikkiin yksiköihin	
	Turvallisuuteen kasvuympäristö- Varhaiskasvatuksessa turvall- tössä vaikuttavia tekijöitä ovat liseen kasvuympäristöön liitt- työrauha, säännöt, riittävä val- tyvät asiat kirjataan yksikkö- vonta ja aikuisten määrä, kiu- ja ryhmäkohtaiseen tasa- saamiseen ja epäasialliseen arvo ja yhdenvertaisuussuun- käytökseen puuttuminen sekä nitelmaan erilaisiin tilanteisiin varautumi- nen. Fyysisen ja henkisen tur- vallisuuuden varmistamisesta kasvuympäristöissä on toimi- alakohtaisia suunnitelmia, jotka tarkistetaan yksiköittäin.		1. toteutunut alle 30 % 2. toteutunut 31–95 % 3. toteutunut yli 95 %	Sivistys- ja hyvinvointi- johtaja, palvelualuepääl- liköt, rehtorit ja koulun- johtajat
Myönteinen yrittä- miselle	Yrittäjyyskasvatus ja yritteliäs asenne	Yrittäjyyskasvatus sisältyy oppisisältöihin, työskentely- taidot ja yritteliäs asenne ovat läpileikkaava teema kai- kessa opetuksessa	1. toteutunut vähän 2. toteutunut jatkuvasti 3. toteutuu aina	Koulujen rehtorit ja kou- lunjohtajat, varhaiskas- vatuksen esihenkilöt
	Yksityisten perhepäivähoitajien toiminnan tukeminen ja laadu- kas yhteistyö	Varhaiserityisopettajan pal- veluiden käyttö saatavilla aina tarvittaessa. Varhaiser- ityisopettaja tilastoi kaikki yh- teydennot ja toimenpiteet.	1. Yksityisten perhepäi- vähoitajien yhteydenot- toihin on vastattu alle 10 % 2. Yksityisten perhepäi- vähoitajien yhteydenot- toihin on vastattu 11 % - 99 % kyselyistä 3. Yksityisten perhepäi- vähoitajien yhteydenot- toihin on vastattu aina	Varhaiskasvatuksen esi- henkilöt
		Esihenkilöiden ja yksityisten perhepäivähoitajien tapaa- miset vähintään kerran ke- vällä ja kerran syksyllä	1. ei ole toteutunut 2. on toteutunut	Varhaiskasvatuksen esi- henkilöt
Mahdollistava il- mapiiri	Kattavan koulunuorisotyön va- kiinnuttaminen hanketuen lo- puttua. Edistetään erityisesti yläkouluikäisten nuorten kou- lukiinnittymistä ja -hyvinvointia siellä missä parhaiten kohda- taan nuoret.	Koulunuorisotyöhön on li- säTTY tarvittava henkilöre- surssi hanketuen loputtua.	1. toteutuneet vähän 2. toteutuneet osittain 3. toteutuneet koko- naan	Sivistys- ja hyvinvointi- johtaja, palvelu- aluepäälliköt
	Osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuudet kaikessa toi- minnassa ja suunnittelussa tu- lee huomioida. Edistetään osal- työtä ja tukioppilastoimin- kehittämisessä.	Perusopetuksessa tämä tar- koittaa mm. oppilaskunta- työtä ja tukioppilastoimin- taa.	1. ei toteutunut 2. toteutettu 1. toteutuneet vähän 2. toteutuneet osittain 3. toteutuneet koko- naan	Sivistys- ja hyvinvointi- johtaja, palvelu- aluepäälliköt, rehtorit ja koulunjohtajat
			1. toteutuneet vähän 2. toteutuneet osittain	

10.12.2024

	<p>Kouluilla ja päiväkodeilla toimii vanhempainyhdistykset</p> <p>Varhaiskasvatuksessa järjestetään eri teemoihin liittyviä toiminnallisia huoltajia osallistavia iltapäiviä vähintään 4 kertaa kalenterivuoden aikana.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa jokainen varhaiskasvatusryhmä toteuttaa vähintään 1 krt/toimikausi lasten ideoista syntyneen projektin. Projekti dokumentoidaan Pedanettiin.</p> <p>Asioiden ottaminen keskusteluun suoraan ja asiallisesti sekä kunnioittavan kohtauksen periaatteita noudattaen.</p> <p>Olemme luotettava kumppani sisäisille ja ulkoisille yhteistyötahoille. Arvostamme rakentavaa yhteistyötä, vastakkainasettelun välttämistä, pyrkimystä kuulla aidosti toista osapuolta sekä ratkaisujen ja uusien toimintatapojen hakemista virheiden ja syyllisten osoittamisen sijaan. Mahdollistavan ilmapiirin luominen on tärkeää kaikessa yhteistyössä: omissa yksiköissä, omalla toimialueella, kunnan toimialojen välillä ja muiden yhteistyöverkostojen kanssa.</p>	<p>3. toteutuneet kokonaan</p> <p>1. ei toteutunut 2. toteutettu</p> <p>1. toteutunut alle 30 % 2. toteutunut 31–95 % 3. toteutunut yli 95 %</p> <p>1. toteutunut vähän 2. toteutunut jatkuvasti 3. toteutuu aina</p>	<p>Palvelualuepäälliköt, rehtorit ja koulunjohtajat, varhaiskasvatuksen esihenkilöt</p> <p>Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, palvelualuepäälliköt, rehtorit ja koulunjohtajat, varhaiskasvatuksen esihenkilöt</p>	
Myönteinen yhteistyölle	<p>Monialainen yhteistyö lasten ja perheiden asioihin liittyen, vanhemmuuden tukeminen.</p> <p>Yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden ja hyvinvointialueen kanssa</p> <p>Yhteistoiminnan laatu itsearviointina</p>	<p>Varhaiskasvatuksen Pöhinää perheille -hankkeen tavoitteet toteutuneet suunnitellusti.</p> <p>Yhteisöllisten oppilashuoltoryhmien itsearviointi</p> <p>Toteutuneet kerhot, tapaumat ja tapaamiset</p> <p>1. toteutuneet vähän 2. toteutuneet osittain 3. toteutuneet kokonaan</p> <p>1. heikko 2. hyvä 3. kiitettävä</p> <p>1. toteutunut alle 30 % 2. toteutunut 30–90 % 3. toteutunut yli 90 %</p> <p>1. heikko 2. hyvä 3. kiitettävä</p>	<p>1. toteutuneet vähän 2. toteutuneet osittain 3. toteutuneet kokonaan</p> <p>1. heikko 2. hyvä 3. kiitettävä</p>	<p>Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, palvelualuepäälliköt, varhaiskasvatuksen esihenkilöt, rehtorit ja koulunjohtajat</p> <p>Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, palvelualuepäällikkö</p> <p>Sivistys- ja hyvinvointijohtaja, palvelualuepäällikkö</p>

10.12.2024

5.3.4 Sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinto

Tilivelvollinen

Sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Yleinen kuvaus

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan johtamiseen on koottu koko toimialan yhteisiä kustannuksia, kuten sivistys- ja hyvinvointitoimialan hallinnon sekä sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintamenoja. Lisäksi hallinnon alla on muut opetuspalvelut kuten Sibeliuksen opiston, Vanajaveden opiston sekä Parolan lukion kustannukset.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Lukiokoulutukseen ei ole tulossa rahoitusleikkauksia ja siten perustoiminnan osalta normi enintään muodostuva alijäämä on 280 000 euroa, joka on sama kuin tänä vuonna. Parolan lukion uudisrakennuksen valmistuttua jäävät nykyiset vuokratulot pois, mutta toisaalta tulee melko vastaavat uuden rakennuksen ylläpitokulut tilalle. Kohde valmistuu tällä hetkellä 31.10.2025 ja loppuvuoden leasingvuokra olisi n. 44 000 euroa. Tämä ei ole vielä budjetissa. Sibeliuksen opiston ja Vanajaveden opiston kustannukset ennallaan.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Talousarvioon lisätty palkkoihin Punojankulmaan toiminnanohjaaja 2024–2026.

5.3.5 Varhaiskasvatus

Tilivelvollinen

Varhaiskasvatuksen palvelualuepäällikkö

Yleinen kuvaus

Hattulan kunnan varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, missä painottuu laadukas pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea hattulalaisten lasten hyvinvointia, kasvua ja kehitystä yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa toimitaan turvallisessa ja lapsen kehitystasoa vastaavassa oppimisympäristössä.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnan painopistealueet ovat vuodelle 2025 fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus, leikki ja läsnäolo sekä työntekijätaidot. Varhaiskasvatuksessa painotetaan tuen arvioinnin lomakkeen kehittämistä, valmistaudutaan mahdollisiin S2-lasten lisääntymiseen sekä panostetaan alle 3-vuotiaiden erityisvarhaiskasvatukseen.

10.12.2024

Esi- ja perusopetukseen on annettu lakiesitys oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistuksesta. Lakiesityksen tavoitteena on turvata oppilaille riittävä tuki sekä vähentää hallinnollisia toimia. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa ennakoivia tukitoimia. Lakiuudistus tulee voimaan todennäköisesti 1.8.2025, mikä tarkoittaa tuen kokonaisuuden uudistamisen Hattulassa kevään 2025 aikana.

Varhaiskasvatuksen ja vapaa-aikatoimen yhteinen Pöhinää Perheliikuntaa hanke jatkuu, jos hankehakemus menee läpi. Varhaiskasvatuksen omavastuuosuus hankkeelle on 10 000 €, millä katetaan hanketyöntekijän palkkakuluja.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Vuoden 2023 syntyneiden pieni määrä mahdollistaa todennäköisesti sen, että Pappilanniemen toinen alle 3-vuotiaiden ryhmä ei ole toiminnassa alkusyksyn 2025 aikana, vaan aukeaa 11/2025–1/2026 välisenä aikana.

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien määrä tulee vähenemään hoidettavien lasten määrän vähenemisen takia tulevaisuudessa. Vuonna 2030 lapsia on nykyisen arvon mukaan hoidossa noin 260. Näin ollen henkilöstöä tarvitaan noin 24 henkilöä nykyistä vähemmän. Muutosten takia palkkamenoista tulee säästöä noin 950 000 euroa.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Varhaiskasvatuksessa ei ole vakanssimuutoksia vuodelle 2025.

Tunnuslukuja

	2023	2024	2025
Päiväkotien lasten määrä ka.	418	398	380
Toimintakulut (ulk)	4 314 531	4 453 653	4 866 552
€/lapsi	10 322	11 190	12 806
Perhepäivähoidon lasten määrä ka.	4	4	4
Toimintakulut (ulk)	42 066	40 522	42 017
€/lapsi	10 517	10 130	10 504
Kuljetusoppilaat ka.	9	8	8
Erityisen tuen lapset	15	12	12
Tehostetun tuen lapset	32	29	27
S2	17	16	12

5.3.6 Esi- ja perusopetus

Tilivelvollinen

Perusopetuksen palvelualuepäällikkö

10.12.2024

Yleinen kuvaus

Hattulan kunnan perusopetuksessa halutaan taata perusopetuksen laatu varmistamalla turvalliset ja toimivat oppimisympäristöt, huolehtimalla henkilöstön kelpoisuudesta ja antamalla oppilaille hyvää perusopetusta sopivan kokoisissa opetusryhmissä oppilaiden erilaiset tarpeet huomioiden. Perusopetuksen tavoitteena on tukea hattulalaisten lasten ja nuorten hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista.

Iltapäivätoiminnan tavoitteena on antaa lapselle tuttu ja turvallinen paikka viettää koulutyön jälkeistä aikaa sekä osallistua aikuisen ohjauksessa monipuoliseen ja virkistävään toimintaan. Toiminnan tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä, luoda perustaa hyvälle vapaa-ajan viettotavoille ja auttaa perheitä kasvatustehtävän toteutuksessa. Vuonna 2024 iltapäivätoiminta järjestetään Koulutuskuntayhtymä Tavastian toimesta.

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Kansalliseen tuntijakoon tulee lukuvuosina 2024–2025 ja 2025–2026 lisäyksiä. Lukuvuoden 2024 alusta tuli lisätä 7. vuosiluokalle 1 vuosiviikkotunti ruotsia lisää ja lukuvuosina 2024–2025 ja 2025–2026 siirtymäajan verran yksi vuosiviikkotunti ruotsia 9. vuosiluokalle. Lukuvuonna 2025–2026 tulee alakouluihin kaksi vuosiviikkotuntia lisää, jonka tarkemmasta kohdentamisesta ei ole vielä tullut kansallisia määräyksiä. Useamman vuosiviikkotunnin lisäys vaikuttaa tulevien vuosien talousarvioon ja käyttösuunnitelmaan korottavana.

Palveluverkkoon ei ole tiedossa olevia muutoksia vuodella 2025.

Yhteiskoulun koulurakentamisen edistyessä asialla on vaikutuksia talousarvioon.

Koulukuljetuksiin liittyen on myönnetty kuljetusetua ja tehty reittisuunnitelmia lautakunnan kriteerien mukaisesti, minkä seurauksena mm. taksikuljetusten määrä on vähentynyt asiakkaiden käyttäessä reittiliikenteen linja-autoja. Tällä voi olla positiivisia kustannusvaikutuksia.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Arvioiden mukaan vuodesta 2026 lähtien oppilasmäärän väheneminen toisi säästöjä. Säästöjä syntyy henkilöstökuluista sekä kouluruokailusta.

Arviot perustuvat esitettyihin oppilasennusteisiin ja palveluverkkoselvitykseen.

Yhteenvetona arvio vuositason säästöistä verrattuna nykytasoon henkilöstöku-
lujen osalta:

2026	2027	2028	2029	2030
270 000	330 000	475000	820 000	990 000

10.12.2024

Yhteenvetona arvio vuositason säästöstä verrattuna nykytasoon kouluruokailun osalta:

2026	2027	2028 2	029	2030
30 000	91 000	201 000	351 000	541 000

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Vakanssirakenteeseen ei ole tiedossa muutoksia.

Suoritteet	2023	2024	2025
Peruskoulun oppilasmäärä ka.	1065,5	1075	
Toimintakulut (ulk)	7 796 741	8 467 037	
€/ oppilas	7 317	7 876	
Kuljetusoppilaat ka.	270,5	277,5	
Aamu- ja iltapäivätoiminnassa ka.	119	107	

Palvelujen ostoja lisää aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä alakoulujen kouluohjaajien hankinta ostopalveluna Tavastialta.

5.3.7 Liikunta, nuoriso ja kuntalaisyhteistyö

Tilivelvollinen

Liikunta- ja nuorisopalvelujen palvelualuepäällikkö

Yleinen kuvaus

Liikuntapalvelujen vastuualueen tehtävänä on huolehtia liikuntatoimen suunnittelusta ja kehittämisestä sekä kunnassa harjoitettavan liikuntatoiminnan tukemisesta. Ensisijaisena tehtävänä on toimia edellytysten luojana sekä tuottaa sellaisia palveluja, joita kansalaisjärjestöt eivät tarjoa.

Nuorisopalvelut huolehtivat kunnassa tapahtuvasta nuorisotyöstä, nuorisotoiminnasta ja nuorisopolitiikkaan liittyvistä yhteydenpitotehtävistä. Nuorisolaki velvoittaa kuntia mm. huolehtimaan nuorten vaikuttamismahdollisuuksista ja järjestämään etsivää nuorisotyötä. Kunnilta edellytetään myös monialaista yhteistyötä nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kuntalaisyhteistyö on palvelumuotona vielä tuore. Vastuualueen tehtävänä on kehittää järjestöyhteistyötä ja erityisesti kunnan eri asuinalueiden ja asukkaiden osallistamista ja vaikutusmahdollisuuksia. Yhteisöllisyyden kehittäminen on ollut mm. Hattula yhdessä- ja Kumppanuuden Hattula -hankkeiden keskeisiä osia.

10.12.2024

Toiminnan painopistealueet ja keskeiset muutostekijät

Toimintavuoden keskeinen tavoite on vakiinnuttaa aiemmin kehittämishankkeena toteutettu liikuntaneuvonnan aikuisten palvelut osaksi vakiintunutta palveluketjua hanketuen loppuessa. Hankkeen aikana mitattu vaikuttavuus on kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen merkittävä.

Koulunuorisotyön 2 v kehittämishankkeen loppuessa 16.1.2025 tulee palvelun jatkua kunnan omin varoin. Hankkeen aikana saadut tulokset ovat edistäneet koululaisten hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä niin alakoulujen kuin yläkoulun osalta. On tärkeää toimia siellä missä nuoren on helppo kohdata nuorisopalvelut.

Kuntalaisyhteistyö pyrkii uudella asuinalueiden hyvinvointia, elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä edistävällä hankehaulla mahdollistamaan työntekijän palkan rahoituksen ja työn jatkuvuuden. ”Turvallinen ja välittävä Hattula-hanke” loppuu 30.4.2025. Palvelun jatkuvuus on epävarma.

Tilavarausjärjestelmän kehittäminen, suoramaksujen mahdollistaminen, sekä ovilukkojen integraatiot edistävät kuntalaisten palvelua monella eri hallinnon-alalla, erityisesti muuta liikunta- ja nuorisopalveluissa.

Talouden tasapainottamistoimet 2025–2027

Taksoja tarkistetaan, sali- ja kenttävuorot, sekä toimintamaksut.

Edistetään sähköistä varausjärjestelmää, avainhallintaa, sekä suoramaksuja. Uudistus tuo lisäkuluja, mutta helpottaa resurssipulaa laskutuksessa ja avainhallinnassa. Palvelu kuntalaisille paranee.

Maksimoidaan hanketuet soveltuvin osin.

Tarkistetaan toimintojen vaikuttavuus mm. tapahtumia karsimalla.

Esitetyt henkilöstöresurssin muutokset

Yhdistyskoordinaattori (Kuntalaisyhteistyön hankekoordinaattori on toiminut hankerahoituksella, joka on loppu.) Toimi 1.5.2025 alk.

Koulunuorisotyöntekijä (Hankerahoitus loppuu 16.1.2025. Tehtävää on hoitanut 2 v etsivän nuorisotyöntekijän vakituinen työntekijä.

Liikuntaneuvoja (hankerahoituksella yrittäjänä liikuntaneuvonnan hanketta 3 v. Hanke loppuu 31.12.2024).

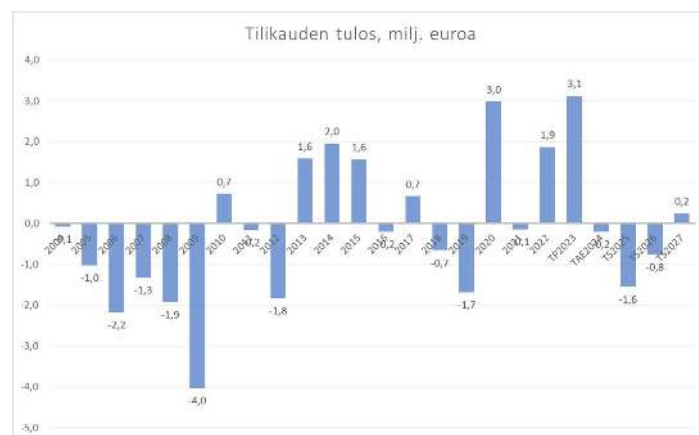
6 Tuloslaskelmaosa

Kunnan kokonaistalouden näkökulmasta tarkasteltuina ohjausvälineinä toimivat talousarvion ja -suunnitelman tuloslaskelma- ja rahoitusosa. Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan tulot ja menot, verotulot, valtionosuudet, rahoituserät ja suunnitelman mukaiset poistot. Vakaan talouden lähtökohtana on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen. Sopeutuksen onnistuminen on nähtävissä tuloslaskelmaosan tulorahoituksen riittävyytenä eri suunnitelmavuosina. Tilikauden tuloksen käsittelyerät (suunnitelman mukaiset poistot, ja poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset) eivät ole varsinaisia määrärahoja tai tuloarvioita, koska ne eivät ole rahoitusvaikuttaisia eriä. Valtuusto hyväksyy kuitenkin niitä koskevat suunnitelmat talousarvion tuloslaskelmaosan yhteydessä.

Vuosikate osoittaa kuinka paljon kunnan tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Vuosikatteen tulisi kattaa ainakin nettoinvestoinnit ja pitkällä aikavälillä lisäksi lainanlyhennykset.

6.1 Talousarvion 2025 tuloslaskelma

Kunnan vuoden 2025 tuloslaskelma on selvästi alijäämäinen.

Suuri muutos edeltäviin vuosiin selittyy muutamalla erityisesti kunnan tulo- pohjaan vaikuttavalla tekijällä. Näitä ovat:

- Kunnan yhteisöverotuottojen palautuminen ”normaalille” tasolle. Vuosina 2023–2024 kunnan yhteisöveron jako-osuus oli kerta- luonteisten tekijöiden vuoksi noin kaksinkertainen aiempaan ta- soon nähden. Muutoksen vaikutus noin **-1 milj. euroa**
- Valtionosuuksiin sisältyvän verotulopohjan tasauksen muutos. Aiempien vuosien poikkeuksellisten hyvien verotulojen vuoksi

10.12.2024

---

kunnan valtionosuuksissa saama verotulopohjan taseaus muuttuu -
1,4 milj. euroa vuodesta 2024.

- Valtionosuuksiin sisältyvien sote-erien kasvu. Nämä ovat vuonna 2025 noin **-0,3 milj. euroa** suuremmat kuin vuonna 2024.

Yllä mainitut tekijät johtavat siihen, että kunnan vuoden 2025 verorahoitus (verotulot + valtionosuudet) ei veronkorotuksista huolimatta kasva käytännössä lainkaan, vaikka valtionosuuksissa on mukana uutena eränä lähes 1 milj. euron verran TE25-uudistuksen rahoitusta.

Tulopohjan heikentymisen lisäksi kunta-alan yleiskorotukset ovat merkittävä kunnan tekijä kunnan tuloksen kannalta, sillä kunnan toimintamenoista n. 60 % on henkilöstökuluja. Jo 3 %:n vuosittaiset palkankorotukset lisäävät kunnan henkilöstökuluja n. 0,5 milj. eurolla. Lisäksi viime vuosina korkeaksi noussut inflaatio näkyy pienellä viiveellä kunnan ostojen kasvupaineena. Palvelujen ostoja sekä avustusmenoja kasvattaa lähes 1 milj. eurolla TE-uudistus, joka näkyy TyöHämeeltä ostettavien palveluiden ostoina sekä kunnan maksamien työttömyysetuuksien kasvuna.

Tuloslaskelman vuosikate painuu vuonna 2025 noin 0,05 milj. euroon. Tämä tarkoittaa sitä, että vuosikate ei lähimainkaan kata poistoja. Kunta ei siis omalla tulorahoituksellaan pysty kattamaan omaisuuden kulumisen vuoksi tarvittavia investointeja.

10.12.2024

Tuloslaskelma (ulkoiset erät)

	TP 2023	Muutettu KS 2024	TA2025	Muutos 24-25, €	Muutos 24-25, %
TOIMINTATUOTOT	4 057 453	3 504 600	3 286 939	-217 661	-6%
Myyntituotot	1 151 308	640 500	804 471	163 971	26%
Maksutuotot	819 281	800 000	704 625	-95 375	-12%
Tuet ja avustukset	749 783	690 600	337 200	-353 400	-51%
Muut toimintatuotot	1 337 081	1 373 500	1 440 643	67 143	5%
TOIMINTAKULUT	-27 933 342	-27 597 787	-29 386 706	-1 788 919	6%
Henkilöstökulut	-16 607 439	-16 401 894	-16 973 765	-571 871	3%
Palvelujen ostot	-6 630 820	-6 393 093	-7 626 847	-1 233 754	20%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 755 100	-3 134 750	-2 898 300	236 450	-8%
Avustukset	-1 127 283	-1 123 000	-1 270 000	-147 000	13%
Muut toimintakulut	-812 701	-545 050	-617 794	-72 744	13%
TOIMINTAKATE	-23 875 889	-24 093 187	-26 099 767	-2 006 580	8%
VEROTULOT	24 266 973	22 955 000	24 182 000	1 227 000	5%
VALTIONOSUUDET	5 532 647	4 098 666	2 581 001	-1 517 665	-37%
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-623 305	-719 000	-614 000	105 000	-15%
VUOSIKATE	5 300 427	2 241 479	49 234	-2 192 245	-98%
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 168 774	-2 110 000	-2 070 000	40 000	-2%
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 028 774	-2 110 000	-2 070 000	40 000	-2%
Arvonalentumiset	-140 000	0	0	0	
TILIKAUDEN TULOS	3 131 653	131 479	-2 020 766	-2 152 245	-1 633%
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 131 653	131 479	-2 020 766	-2 152 245	-1 633%

10.12.2024

Tuloslaskelma (ulkoiset + sisäiset erät)

	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA2025
TOIMINTATULOT	10 400 537	8 947 188	8 649 599
Myyntitulot	3 445 543	2 021 000	2 261 471
Maksutulot	819 281	800 000	704 625
Tuet ja avustukset	749 783	690 600	337 200
Muut toimintatuotot	5 385 931	5 435 588	5 346 303
TOIMINTAMENOT	-34 276 426	-33 040 075	-34 749 366
Henkilöstömenot	-16 607 439	-16 412 637	-16 973 765
Palvelujen ostot	-8 925 054	-7 761 550	-9 083 847
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 755 100	-3 135 750	-2 898 300
Avustukset	-1 127 283	-1 123 000	-1 270 000
Muut toimintamenot	-4 861 550	-4 607 138	-4 523 454
TOIMINTAKATE	-23 875 889	-24 092 887	-26 099 767
VEROTULOT	24 266 973	22 955 000	24 182 000
VALTIONOSUUEDET	5 532 647	4 098 666	2 581 001
RAHOITUSTULOT JA -MENOT	-623 305	-719 000	-614 000
Korkotulot	187 867	220 000	220 000
Muut rahoitustulot	205 623	20 000	20 000
Korkomenot	-927 499	-950 000	-850 000
Muut rahoitusmenot	-89 296	-9 000	-4 000
VUOSIKATE	5 300 427	2 241 779	49 234
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 168 774	-2 110 000	-2 070 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 028 774	-2 110 000	-2 070 000
Arvonalentumiset	-140 000		
TILIKAUDEN TULOS	3 131 653	131 779	-2 020 766
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 131 653	131 779	-2 020 766

6.2 Taloussuunnitelmakauden tuloslaskelma

Taloussuunnitelmakaudella talous kääntyy veronkorotusten, tasapainotustoi-
mien sekä valtionosuuksien ”normalisoitumisen” kautta lievästi ylijäämäiseksi.
Veronkorotukset sekä tasapainottamistoimet ovat välttämättömiä, sillä esi-
merkiksi hyvinvointialueiden palveluverkkopäätöksillä on merkittäviä vaiku-
tuksia kunnan talouteen vuodesta 2026 eteenpäin. Taloussuunnitelma on laa-
dittu varovaisuusperiaatteella sillä oletuksella, että osa hyvinvointialueen
maksamista vuokratuotoista loppuu v. 2025 lopussa. Taloussuunnitelma ei
kuitenkaan pidä sisällään sote-kiinteistöjen alaskirjauksia.

Sote-kiinteistöihin liittyvien riskien lisäksi esimerkiksi lukion uudisrakennuksen
valmistuminen sekä palkankorotukset lisäävät kunnan vuosittaisia kustannuk-
sia.

10.12.2024

Tasapainotustoimista on mukaan taloussuunnitelmaan laskettu seuraavat teemat:

Taloutta tasapainottavat mahdollisuudet (1000 euroa)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaikutus yhteensä:	60	910	1 241	1 706	2 411	2 981
Ateria- yms. Kustannusten pienentyminen.		30	91	201	351	541
Perusopetuksen ryhmien väheneminen		270	330	475	820	990
Varhaiskasvatuksen ryhmien väheneminen		350	500	650	800	950
Henkilöstön työn tuottavuuden lisääminen	60	60	120	180	240	300
Sopimusten/hankintojen optimointi		100	100	100	100	100
RAPA-projekti		100	100	100	100	100

Tasapainotustoimien onnistuminen vaatii, että taulukossa eriteltyt teemat konkretisoituvat vuosittaisissa talousarvioissa. Talousarviossa ei ole huomioitu mahdollisia aurinko- ja tuulivoimaloista saatavia kiinteistövero- ja tulovero- tuottoja. Nämä tarjoavat kuitenkin yhden mahdollisen keinon kasvattaa kunnan tulovirtoja.

Tasapainotustoimien lisäksi taloussuunnitelma pitää sisällään tuloveroprosentin korotukset siten, että tuloveroprosentit ovat seuraavat:

2024	2025	2026	2027
8,1 %	8,4 %	8,4 %	8,9 %

Lisäksi taloussuunnitelma pitää sisällään muiden (ei-vakituisten) asuinrakennusten kiinteistöveron korotuksen 0,3 %-yksiköllä vuonna 2025.

Veronkorotusten tulosta parantava vaikutus on seuraava:

2025	2026	2027
+ 1,2 milj. euroa	+ 1,6 milj. euroa	+ 2,5 milj. euroa.

Ilman veronkorotuksia kunnan taloussuunnitelma olisi tasapainottamistoimista huolimatta raskaasti alijäämäinen.

Veronkorotuksista ja tasapainotustoimista huolimatta kunnan lainakanta kasvaa yli 6 milj. eurolla vuoteen 2028. Kovana, mutta realistisena tavoitteena voidaan pitää, että kunnan velkamäärä ei vuosikymmenen loppuun mennessä ylitä 40 milj. euroa.

10.12.2024

	TP 2023	Muutettu KS 2024	TA2025	TS2026	TS2027
	10				
TOIMINTATUOTOT	4 057 453	3 504 600	3 286 939	2 552 724	2 512 724
Myyntituotot	1 151 308	640 500	804 471	680 256	680 256
Maksutuotot	819 281	800 000	704 625	664 625	664 625
Tuet ja avustukset	749 783	690 600	337 200	337 200	337 200
Muut toimintatuotot	1 337 081	1 373 500	1 440 643	870 643	830 643
TOIMINTAKULUT	-27 933 342	-27 597 787	-29 386 706	-29 384 276	-29 587 462
Henkilöstökulut	-16 607 439	-16 401 894	-16 973 765	-16 955 878	-16 674 090
Palvelujen ostot	-6 630 820	-6 393 093	-7 626 847	-7 547 847	-7 489 847
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 755 100	-3 134 750	-2 898 300	-2 998 300	-2 996 800
Avustukset	-1 127 283	-1 123 000	-1 270 000	-1 264 497	-1 808 971
Muut toimintakulut	-812 701	-545 050	-617 794	-617 754	-617 754
TOIMINTAKATE	-23 875 889	-24 093 187	-26 099 767	-26 831 552	-27 074 738
VEROTULOT	24 266 973	22 955 000	24 182 000	25 141 000	27 100 000
VALTIONOSUUDET	5 532 647	4 098 666	2 581 001	3 426 215	3 226 215
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-623 305	-719 000	-614 000	-664 000	-714 000
VUOSIKATE	5 300 427	2 241 479	49 234	1 071 663	2 537 477
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-2 168 774	-2 110 000	-2 070 000	-2 380 000	-2 380 000
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 028 774	-2 110 000	-2 070 000	-2 380 000	-2 380 000
Arvonalentumiset	-140 000	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	3 131 653	131 479	-2 020 766	-1 308 337	157 477
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 131 653	131 479	-2 020 766	-1 308 337	157 477

Taloussuunnitelman mukaan kunnan kumulatiivinen ylijäämä on taloussuunnitelmakauden lopulla samaa tasoa kuin vuonna 2022. Tämä vaatii toteutuakseen veronkorotukset sekä tasapainotustoimien onnistumisen. Lisäksi laskelmassa ei ole huomioitu mahdollisia kiinteistöjen lisäpoistoja / alaskirjauksia.

Tunnusluvut	TP2021	TP2022	TP2023	TA2024	TA2025	TA2026	TA2027
Toimintatulot / Toimintamenot, %	13 %	12 %	14.5 %	12 %	11 %	9 %	8 %
Vuosikate / Poistot, %	87 %	138 %	244 %	109 %	2 %	45 %	107 %
Vuosikate, euro / asukas	206	301	565	248	5	115	273
Kertynyt ylijäämä / alijäämä (1000 euroa)	6 005	7955	11 079	10 900	8 880	7 570	7 730
Asukasmäärä vuoden lopussa	9 405	9 359	9 371	9 249	9337	9 317	9 292

6.2.1 Verotulot

Kunnan verotulot koostuvat kunnan tuloverosta, kiinteistöverosta ja kunnan osuudesta yhteisöveron tuottoon. Hattulan verotulojen maltillinen kasvu kiihtyi vuonna 2022, jolloin myönteisesti kehittyneet verotulot olivat keskeinen syy ylijäämäiseen tilinpäätökseen. Vuonna 2023 suuntaus oli samanlainen, sillä mm. palkkojen nousun ja yhteisöverotuottojen kasvun myötä verotuloennus-

10.12.2024

teet ylittyivät selvästi. Myös vuonna 2024 kunnan verotuloennuste näyttäisi toteutuvan.

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**
Verolaji						
Kunnallisvero	38 246	18 771	17 901	19 416	20 562	22 464
Muutos %	5,9	-50,9	-4,6	8,5	5,9	9,3
Yhteisövero	2 129	2 650	2 469	1 507	1 316	1 373
Muutos %	11,0	24,5	-6,8	-39,0	-12,7	4,3
Kiinteistövero	2 749	2 845	3 176	3 259	3 263	3 263
Muutos %	6,5	3,5	11,6	2,6	0,1	0,0
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	43 123	24 267	23 547	24 183	25 141	27 099
Muutos %	6,2	-43,7	-3,0	2,7	4,0	7,8

3

Kunnan tulovero

Kunnan tulovero (kunnallisvero) on perinteisesti ollut ylivoimaisesti Hattulan merkittävin tulonlähde. Vuonna 2022 kunnan tuloveroprosentti oli 20,75. Vuodelle 2023 tuloveroprosenttia leikattiin peräti 12,64 prosenttiyksikköä vuoden 2022 vastaavasta hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Taustalla oli sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämisvastuun ja niiden kustannusten siirto kunnilta hyvinvointialueille. Tämän takia kuntien tuloja siirrettiin valtiolle, joka rahoittaa hyvinvointialueiden toimintaa

Hattulan tuloveroprosentti oli vuonna 2024 koko Kanta-Hämeen toiseksi pienin⁴:

Kunta	Tuloveroprosentti		
	2023	2024	Muutos %-yks.
Kanta-Häme	8,30	8,36	0,06
Forssa	7,86	8,20	0,34
Hattula	8,11	8,10	-0,01
Hausjärvi	8,86	8,90	0,04
Humpila	9,36	9,30	-0,06
Hämeenlinna	8,36	8,40	0,04
Janakkala	8,36	8,40	0,04
Jokioinen	8,61	8,70	0,09
Loppi	8,86	8,90	0,04
Riihimäki	7,86	7,90	0,04
Tammela	8,61	8,60	-0,01
Ypäjä	9,36	9,30	-0,06

Hattulan vuoden 2025 talousarvio on laadittu siltä pohjalta, että kunnan tuloveroprosentti nousee 0,3 prosenttiyksiköllä. Vuodelle 2027 on suunniteltu toinen korotus, jotta kunnan talous saadaan nostettua ylijäämäiseksi.

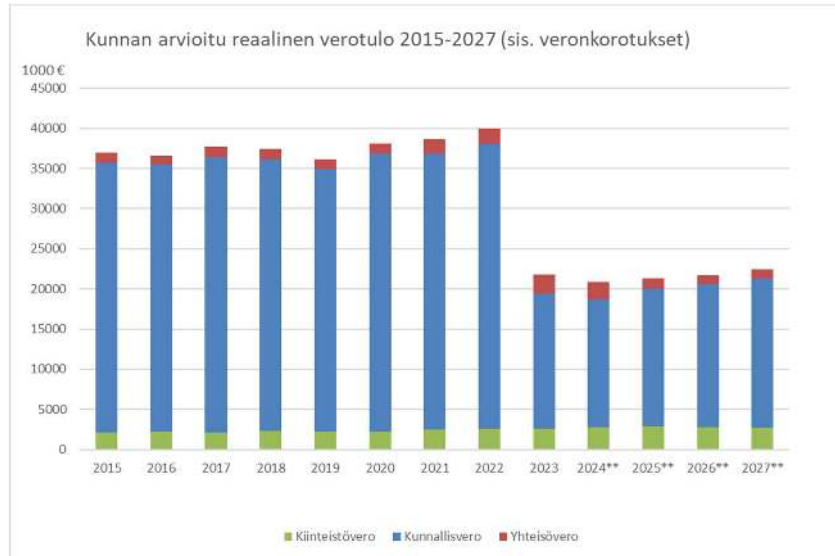
³ Kuntaliitto, veroennustekehikko

⁴ Kuntaliitto

10.12.2024

2024	2025	2026	2027
8,1 %	8,4 %	8,4 %	8,9 %

Korotuksista huolimatta kunnan reaalin verotulo ei suunnitelmavuosina merkittävästi nouse. Vuonna 2024 verotulot jopa pienentyivät.

Hyvinvointialuemuutoksen myötä kuntien veroprosentin ja efektiivisen kunnallisveroasteen erotus pieni. Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa todellista veroastetta kunnissa. Puhutaan efektiivisestä veroasteesta, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Valtion päätösten myötä kunnallisveron efektiivisyys paranee entisestään vuonna 2025. Kuntaliiton laskelmien mukaan esitetyllä 8,6 %:n kunnallisverolla efektiivinen kunnallisveroaste vuonna 2025 olisi 7,04 %.

10.12.2024

Kiinteistövero

Talousarvio 2025 on laadittu seuraavilla kiinteistöveroprosenteilla:

- yleinen rakennusten kiinteistöveroprosentti 1,30
- yleinen maapohjan kiinteistöveroprosentti 1,30
- vakituisten asuinrakennusten veroprosentti 0,50
- muiden asuinrakennusten veroprosentti 1,60
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,00
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,00
- voimalaitosten kiinteistöveroprosentti 3,10

Yllä mainituilla kiinteistöveroprosenteille vuoden 2025 kiinteistöverotuotoiksi on arvioitu 3,26 milj. euroa. Kiinteistöverotuottoihin ei erikseen ole lisätty tuotto-odotusta kunnassa jo pitkään käynnissä olleeseen rakennusvalvonnan kehittämisprojektille.

Valtakunnallinen kiinteistöveron uudistamishanke on ollut jo pitkään käynnissä ja lisätietoja odotetaan vuoden 2024 aikana. Uudistuksella voi olla vaikutuksia myös Hattulan kiinteistöverotuottoihin.

Yhteisövero

Yhteisöverotuoton kehitys oli vuosina 2021–2022 erittäin myönteistä johtuen talouden myönteisestä kehityksestä. Vuonna 2023 Hattulan kunnan jako-osuus yhteisöveropotista kasvoi yli 100 % ja tämä näkyi myös kunnan saamassa yhteisöveropotissa. Yhteisöveron jako-osuus on Hattulan osalta poikkeuksellisen suuri vielä vuonna 2024, mutta se palaa alemmalle tasolle vuodesta 2025 lähtien. Tämän vuoksi vuoden 2025 yhteisöveroennuste on kunnan osalta lähes 1 milj. euroa pienempi kuin vuoden 2024 arvio.

6.2.2 Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet ovat merkittävin osa kuntiin kohdistuvaa valtionapujärjestelmää. Valtionosuudet määräytyvät laskennallisina perusteina ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta. Lisäksi kunnille voidaan myöntää hakemuksesta valtionavustuksia.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Järjestelmää täydentää talousvaikeuksissa oleville kunnille tarkoitettu harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus, joka rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän sisästä. Lisäksi kunkin kunnan valtionosuuksia tasataan verotulojen perusteella. Valtionosuusjärjestelmän ulkopuolisena osana toimii ns. ylläpitäjäjärjestelmä,

10.12.2024

jossa lukioiden, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun rahoitus menee suoraan opetuksen järjestäjälle oppilasmäärien mukaisena.

Vuonna 2023 valtionosuusjärjestelmä mullistui, kun sosiaali- ja terveystaloudet poistuvat kuntien taloudesta ja järjestäminen ja kustannukset siirtyivät hyvinvointialueille. Uudistus muutti kuntien rahoitusjärjestelmän totaalisesti, kun yli puolet verotuloista ja kaksi kolmannesta valtionosuuksista siirrettiin hyvinvointialueiden rahoittamiseen.

Valtionosuusjärjestelmään lisättiin toistaiseksi pysyvänä sote-kustannusten ja -tulojen siirrosta johtuvan muutosrajoitin ja kunnan talouden tasapainotilan muutoksia rajoittava järjestelmämuutoksen tasaus.

Nämä erät lasketaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. Koko maan tasolla vaikutus kuntiin on kustannusneutraali, mutta yksittäisellä kunnalla nämä sote-erät voivat olla tärkeimmässä roolissa valtionosuuksien tason kannalta.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan 5,6 mrd. euroa vuonna 2025

Lähde: Kuntaliitto

Sote-erien merkitys on Hattulankin valtionosuuksille merkittävä. Vuonna 2025 niiden roolia korostaa se, että lopullisten sote-siirtolaskelmien valmistuttua kunnilta peritään vuoden 2023 ”ylisuuret” valtionosuudet takaisin kolmen seuraavan vuoden aikana.

Valtiovarainministeriön laatimassa kuntatalousohjelmassa on eritelty kuntien valtionosuustehtäviin ja niihin liittyvän rahoituksen muutokset vuonna 2025:

10.12.2024

	1 000 euroa
Oppimisen tuen uudistaminen	38 211
Kolmen vuosiviikkotunnin lisääminen perusopetukseen	8 583
B1-kielen opetuksen lisääminen yhdellä vuosiviikkotunnilla	5 790
Maahanmuuttajaätien aseman parantaminen	4 940
Yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten nostaminen 100 prosenttiin	4 545
Ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen vahvistaminen	500
Työllisyysmäärärahojen alentaminen kuntien veloitteita vähentämällä	-37 000
Kuntien työllistämismäärärahojen kumoaminen (57 vuotta täyttäneet työttömät työnhakijat)	-18 650
Pakolaiskiintiön lasku 500 henkilöön, vaikutukset kotoutumiskoulutukseen	-913
Paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista luopuminen	-442
Esi- ja perusopetuksen tuen asiakirjojen vähentäminen	-420
Henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointiveloitteesta luopuminen varhaiskasvatuksessa	-100
Määräaikaisia työntekijöitä koskevan raportointiveloitteen keventäminen varhaiskasvatuksessa	-70
Varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisveloitteesta luopuminen	-44
Yhteensä	4 930

Vuonna 2025 kuntien valtionosuuksia pienentää (ja verotuloja kasvattaa) lisäksi valtionosuuksiin sisältyvien verotulomenetysten korvausten pienentyminen:

Vuonna 2025 verotulomenetysten korvaukset ovat yhteensä 540,5 milj. euroa. Valtion vuoden 2024 varsinaiseen talousarvioon verrattuna korvausten määrä laskee lähes 300 milj. eurolla. Korvausten pieneminen johtuu ennen kaikkea hallituksen keväällä 2024 tekemästä päätöksestä, jonka mukaan tulosta tehtävä ansiotulovähennys poistetaan ja sitä vastaavasti kasvatetaan ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Muutos kaventaa hallitusohjelman mukaisesti kuntien nimellisten ja efektiivisten veroprosenttien välistä eroa. Toimenpide lisää kuntien verotuloja 338 milj. eurolla, mutta toteutetaan voimaantulohetkellä kustannusneutraalisti siten, että kuntien verotulomenetysten korvauksia vähennetään kuntien verotulojen kasvua vastaavasti.⁵

Hattulan osalta verotulomenetysten korvauksen pienentyminen on suuruudeltaan noin 0,6 milj. euroa.

Jatkossa Hattulan kunnan saamista peruspalveluiden valtionosuuksista valtaosa koostuu lapsista saatavista valtionosuuksista, sillä ikääntyneiden valtionosuudet siirtyvät hyvinvointialueiden rahoitukseen. Lapsimäärän pienentyessä tulee myös Hattulan valtionosuuksien määrä putoamaan voimakkaasti.

⁵ Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuodelle 2025, Syksy 2024.

10.12.2024

Vuonna 2025 Hattulan saamat valtionosuudet putoavat ennakkolaskelman mukaan noin 3,9 milj. eurosta noin 2,6 milj. euroon, vaikka valtionosuuksiin on lisätty TE25-uudistuksen rahoitus, joka Hattulan osalta on noin 0,97 milj. euroa. TE25-uudistuksen rahoitus näkyy peruspalveluiden valtionosuuksissa ja menot puolestaan kohdistuvat elinvoimatoimialan käyttötalouteen. TE-rahoitus on osa yleiskatteellista valtionosuutta, mutta alkuvaiheen siirtymäaikana ohjataan palveluiden rahoitus kokonaisuudessaan TyöHämeelle.

Vuoden 2025 valtionosuuteen vaikuttavat TE-erät tilivistetysti

Kunta	Asukasluku 31.12.2023	Palveluiden rahoitus ml. siirtymäajan rahoitus ja tehtävämuutokset vuonna 2025	Työttömyysetuus- kulujen kasvun kompensaatio	"TE-vos" yhteensä	"TE-vos" €/asukas
Hattula	9 371	731 666	235 899	967 565	103

Koostettuna merkittävimmät muutostekijät Hattulan valtionosuuksissa 2025 verrattuna vuoden 2024 valtionosuuksiin:

- TE25-uudistuksen rahoitus +0,97 milj. €
- Verotulomenetysten korvaus -0,60 milj. €
- Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus -1,44 milj. €
- Sote-erien kasvu -0,27 milj. €

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet on arvioitu vuodelle 2025 vuoden 2024 tasoisiksi.

6.2.3 Rahoitustuotot- ja kulut

Kunnan korkotuotoista valtaosa kertyy HS Veden maksamista koroista, jotka ovat suuruudeltaan noin 200 000 euroa / vuosi.

Korkokustannukset ovat puolestaan merkittävä kuluerä. Vuodelle 2025 on budjetoitu yhteensä 0,85 milj. euron korkokustannukset. Suunnitelmavuosina korkokustannusten ei ennakoida merkittävästi kasvavan. Vuonna 2024 toteutetut/toteutettavat korkosuojaustoimenpiteet ovat selvästi pienentäneen lähi-vuosien korkoriskiä.

6.2.4 Poistot ja arvonalentumiset

Poistojen kautta investointimenot jaksotetaan hyödykkeen käyttövuosille. Poistoajoissa noudatetaan kunnanvaltuuston hyväksymää poistosuunnitelmaa. Kunnan vuosittaisten poistojen määrä vuonna 2025 tulee jäämään noin 2,1 milj. euroon. Vuosina 2025–2028 poistot kuitenkin kasvavat investointitason noustessa.

Hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisujen sekä kunnan kouluverkko päätösten myötä saattaa eteen tulla tilanteita, että kunnan kiinteistöomaisuutta joudutaan alaskirjaamaan tai poistosuunnitelmia joudutaan nopeuttamaan.

6.2.5 Satunnaiset erät

Taloussuunnitelma ei pidä sisällään tiedossa olevia satunnaisia eriä.

---

7 Investointiosa

Valtuusto päättää investointiosan määrärahojen käytöstä toimitelimitäin ja hankeryhmittäin. Investointiosaan kirjataan yli 10 000 euron hankkeet poistosuunnitelman mukaan. Investointiosassa esitetään investointimenojen lisäksi investointien rahoitusosuudet (valtionosuudet ja -avustukset).

Vuonna 2022 valmistuneen uuden kouluinvestoinnin jälkeen on kunnan vuosien 2023–2024 investointitaso jäänyt hyvin maltilliseksi. Vuonna 2025 investointitahti hieman kiihtyy koulukampuksen toisen vaiheen edetessä. Toiseen vaiheeseen on varattu 8 milj. euroa ja myöhemmin toteutettavaan väestönsuojan ja liikuntasalin rakentamiseen 3 milj. euroa.

Kunnallistekniikan saneeraamiseen ja yleisiin alueisiin investoidaan noin 0,8 milj.

Kiinteistöjen pienempiin peruskorjausinvestointeihin on varattu noin 0,6 milj. euroa. Tämä sisältää vuoden 2025 osalta mm. Pekolan koulun parannustöitä sekä Parolan keskuskeittiön toisen tiskilinjan. Rakennusten lukitusjärjestelmään investoidaan, jotta pystytään tehostamaan toimintaa mm. avaintenhallinnan osalta.

Vuonna 2026 investointitahti kiihtyy entisestään ja kunnan bruttoinvestoinnit nousevat lähes 7 milj. euroon. Tällä on suoria vaikutuksia kunnan korkokustannuksiin, poistotasojen kasvuun sekä rahoitustarpeeseen.

Suunnitelmavuosilla pääpaino on palveluverkkouudistuksen eteenpäinviemisessä. Pekolan koulu on kyläkouluista ensimmäisenä vuorossa, jonka jälkeen investointisuunnitelman loppupuolella aletaan suunnitella Nihattulan ja Lepaan koulujen investointeja.

Energiätehokkuutta puolestaan parannetaan mm. jatkamalla katuvalojen vaihtamista led-lamppuihin vuosina 2025–2026.

10.12.2024

Investointisuunnitelma 2025-2029

Kunnanhallitus

MAA- JA VESIALUEET		TA2025	2026	2027	2028	2029
<i>Maanhankintamenot</i>		-80 000	-300 000	-50 000	-50 000	-100 000
<i>Maanmyyntitulot</i>		200 000	150 000	150 000	150 000	150 000
MAA- JA VESIALUEET YHTEENSÄ		120 000	-150 000	100 000	100 000	50 000

Elinvoimalautakunta

TALONRAKENNUSINVESTOINNIT	Hanke yhteensä	TA2025	2026	2027	2028	2029
Uudisrakentaminen (kohteittain)						
Parolan kampus vaihe II	-8 000 000	-1 000 000	-5 000 000	-2 000 000		
Parolan kampus, väestönsuoja ja liikuntasali	-3 000 000					-1 000 000
Lepaan koulu	-3 000 000					-100 000
Pekolan suunnan koulu (huom. Pappilanniemi-mahdollisuus)	-6 000 000	-100 000	-300 000	-3 000 000	-2 600 000	
Nihattulan koulu	-3 000 000					-100 000
Saneeraus						
Ennalta suunnittelematomat talonrakennussaneeraukset ja energiainvestoinnit		-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000
Ahorannan ylläpitokorjaukset (turvallisuuden ylläpitäminen)		-10 000	-10 000			
Pekolan koulu		-100 000				
Rakennusten lukitusjärjestelmän uusiminen		-100 000				
Varikon konehallien ovien uusinta		-30 000				
Kampus C-rakennuksen kameravalvonta		-20 000				
Juteinikeskuksen keittiön jäähdytys		-35 000				
Parolan keskuskeittiön toisen tiskilinjaston saneeraus		-90 000				
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ	-16 595 000	-1 685 000	-5 510 000	-5 200 000	-2 800 000	-1 400 000

KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET (merkittävimmät kohteet eriteltyinä)	Hanke yhteensä	TA2025	2026	2027	2028	2029
Kunnallistekniikan uudisrakentaminen						
Saneeraus						
Katualueiden vuosikorjaukset		-100 000	-80 000	-80 000	-80 000	-80 000
Hulevesiojitus	-100 000	-50 000	-50 000			
Katualueiden saneeraus vesihuoltoinvestointien yhteydessä (Parolantie, Viertotie, Urheilukentäntie & Punojantie)	-310 000	-280 000	-30 000			
Katuväläistuksen uudistaminen led-valoiksi	-200 000	-100 000	-100 000			
Teollisuustien kevyenliikenteenväylän peruskorjaus välillä Tuulitie-Merventie		-120 000				
Mierolan vanhan sillan korjaus		-20 000	-425 000			
Parolan ylikulkusillan korjaus				-20 000	-440 000	
Hattulantien päällystekorjaukset		-50 000	-50 000	-50 000		
Yleiset alueet						
Liikuntapaikat, pyörätiet, puistot yms.		-60 000	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET YHTEENSÄ	Menot	-780 000	-795 000	-210 000	-580 000	-140 000
	Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0

KONEET JA KALUSTO		TA2025	2026	2027	2028	2029
Elinvoimatoimiala						
Varikon kalustoinvestoinnit		-50 000	-50 000	-50 000		
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala						
Kampus II, kalusteet				-250 000		
Pekolan suunnan koulun kalusteet					-150 000	
KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ		-50 000	-50 000	-300 000	-150 000	0

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		TA2025	2026	2027	2028	2029
Tietokoneohjelmistot						
		-50 000	-90 000	-70 000	-40 000	-20 000
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET YHTEENSÄ	-270 000	-50 000	-90 000	-70 000	-40 000	-20 000

INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
Investointimenot	-20 500 000	-2 645 000	-6 745 000	-5 830 000	-3 620 000	-1 660 000
Rahoitusosuudet	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	800 000	200 000	150 000	150 000	150 000	150 000
Nettomenot	-19 700 000	-2 445 000	-6 595 000	-5 680 000	-3 470 000	-1 510 000

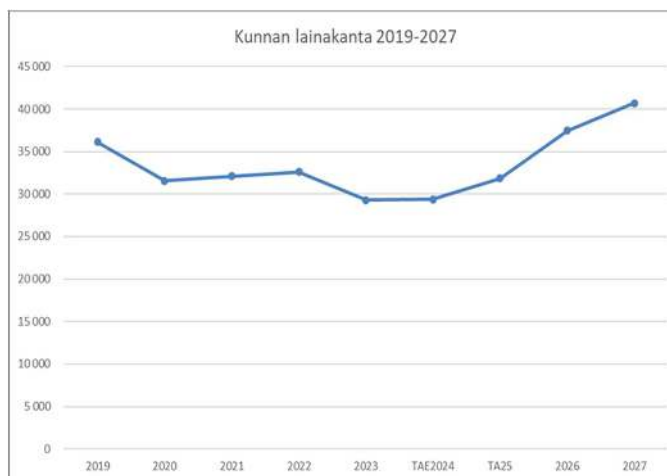
10.12.2024

8 Rahoitusosa

Talousarvion rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Rahoitusosassa osoitetaan, miten kunnan menot (käyttötalous ja investoinnit) rahoitetaan. Sen avulla kootaan tulorahoituksen ja investointien sekä anto- ja ottolainauksen kassavirrat yhteen laskelmaan. Kunnan toiminnan häiriötön jatkuminen edellyttää, että rahan lähteiden on katettava rahan käyttö. Jos tulorahoitus ei riitä menoihin, kunnan on rahoitusosassa osoitettava tarvittava rahoitus. Kunta voi kattaa rahoitusvajettaan vieraalla pääomalla tai vapauttamalla pysyviin vastaaviin sitoutunutta pääomaa.

Kunnan rahoituksessa on varmistettava maksuvalmiuden riittävyys. Talouden vakauteen vaikuttavat olennaisesti myös kunnan tekemät sitoumukset ja vastuut. Sitoumusten ja vastuiden osalta tulee huomioida, että takauksiin, lainanantoon ja muihin pääomasijoituksiin saattaa sisältyä huomattavia riskejä.

Hattulan kunnan lainamäärä on viime vuosina kehittynyt maltillisesti, ja peruskunnan (ilman tytäryhtiötä) lainamäärä oli vuoden 2023 lopussa pienempi kuin 31.12.2019. Vuonna 2024 on päätetty nostaa 6,5 milj. euroa uutta pitkäaikaista lainaa ja olemassa olevia lainoja lyhennetään n. 3,2 milj. eurolla. Talousarvioesityksessä vuoden 2025 lainanostotarpeeksi on arvioitu 5,2 milj. ja vanhoja lainoja maksetaan pois noin 3,2 milj. eurolla.

Taloussuunnitelman perusteella kunnan velkamäärä kasvaa ja vuoden 2027 jälkeen kunnalla arvioidaan olevan noin 6 milj. euroa enemmän lainaa kuin vuoden 2023 lopussa.

10.12.2024

RAHOITUSLASKELMA						
1000 euroa						
	TP2023	Alkup. TA 2024	TA2024, ennuste	TA2025	TS2026	TS2027
Toiminnan rahavirta						
VUOSIKATE	5 292	2 294,5	2 000,0	-36,0	984,0	2 449,0
Satunnaiset erät	0					
Tulorahoituksen korjauserät	-55	-150,0	-100,0	-200,0	-150,0	-150,0
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-642	-5 232,0	-2 000,0	-2 675,0	-6 745,0	-5 830,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	56	0,0				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	192	200,0	35,0	400,0	300,0	300,0
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 843	-2 888	-65,0	-2 511	-5 611,0	-3 231,0
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäykset		0,0	-40,0	0,0		
Antolainasaamisten vähennykset		0,0	0,0	40,0		
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4 000	6 500,0	6 500,0	5 750,0	9 250,0	7 100,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 140	-3 540,0	-3 580,0	-3 200,0	-3 600,0	-3 800,0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 119		-4 000,0			
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset	-709					
Rahoituksen rahavirta	-3 968	2 960,0	-1 080,0	2 550,0	5 650,0	3 300,0
Vaikutus maksuvalmiuteen	875,0	72,5	-1 145,0	39,0	39,0	69,0

Sitova valtuustoon nähden